

EKONOMIKA INFORMATIKA

vedecký časopis FHI EU v Bratislave a SSHI

2021
December

Špeciálne monotematické číslo

**Dopad koronakrízy na hospodárstvo,
spoločnosť a vzdelávanie**

- **hospodárska informatika**
- **účtovníctvo a audítorstvo**
- **ekonometria a operačný výskum**
- **aplikovaná štatistika**
- **aktuárstvo**

Vydavateľ

Fakulta hospodárskej informatiky Ekonomickej univerzity v Bratislave
a Slovenská spoločnosť pre hospodársku informatiku

IČO vydavateľa 00 399 957

Redakčná rada

Ivan Brezina - predseda

Ekonomická univerzita v Bratislave

Nenad Bjelić

University of Belgrade

Tatiana Čorejová

Žilinská univerzita v Žiline

Ferdinand Daňo

Ekonomická univerzita v Bratislave

Christopher D. Daykin

Government Actuary's Department, London

Dana Dluhošová

Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava

Richard Farkaš

KPMG Slovensko, spol. s r.o.

Richard Hindls

Vysoká škola ekonomická v Praze

Josef Jablonský

Vysoká škola ekonomická v Praze

Václav Janeček

Univerzita Hradec Králové

Luboš Marek

Vysoká škola ekonomická v Praze

Karol Matiaško

Žilinská univerzita v Žiline

Ladislav Mejzlík

Vysoká škola ekonomická v Praze

Józef Pocięcha

Cracow University of Economics

Yulia Sergiiivna Serpeninova

Sumy State University

Vincent Šoltés

Technická univerzita v Košiciach

Paweł Ulman

Cracow University of Economics

Gejza Wimmer

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Emin Zeytinođlu

Kütahya Dumlupınar University

Marcela Źárová

Vysoká škola ekonomická v Praze

Výkonná rada

Erik Šoltés - manažér

Ekonomická univerzita v Bratislave

Zuzana Juhászová

Ekonomická univerzita v Bratislave

Igor Košťál

Ekonomická univerzita v Bratislave

Michal Páleš

Ekonomická univerzita v Bratislave

Juraj Pekár

Ekonomická univerzita v Bratislave

Peter Schmidt

Ekonomická univerzita v Bratislave

Miloš Tumpach

Ekonomická univerzita v Bratislave

Mária Vojtková

Ekonomická univerzita v Bratislave

Redaktorka: Eva Čerteková

Adresa redakcie: Fakulta hospodárskej informatiky, Ekonomická univerzita v Bratislave

Dolnozemská cesta 1, 852 35 Bratislava

tel.: 02/6729 5723, e-mail: eva.certekova@euba.sk

Dátum vydania periodickej tlače: december 2021

ISSN 1339-987X (online)

ISSN 1336-3514 (online vydanie)

OBSAH

VEDECKÉ STATE A DISKUSIE

Miriama Blahušiaková VPLYV KRÍZY SÚVISIACEJ S PANDÉMIOU COVID-19 NA ÚČTOVNÉ JEDNOTKY PODNIKAJÚCE V ODVETVÍ CESTOVNÉHO RUCHU	4
Alena Kordošová PRIJÍMATELIA ASIGNAČNEJ DANE V ČASE KORONAKRÍZY	18
Viera Labudová DIGITÁLNA DEPRIVÁCIA A COVID-19	30
Lucia Ondrušová VÝVOJ SPOLOČNOSTÍ V KRÍZE PRED PANDÉMIOU COVID-19	40
Peter Schmidt, Igor Bandurič, Veronika Horniaková VPLYV PANDÉMIE NA VYSOKÉ ŠKOLSTVO	51
EXTERNÍ RECENZENTI	57

Vplyv krízy súvisiacej s pandémiou COVID-19 na účtovné jednotky podnikajúce v odvetví cestovného ruchu

Miriama Blahušiaková¹

Abstrakt

Od jari roku 2020, keď sa na Slovensku objavil prvý pozitívny prípad nákazy vírusom SARS Cov-2, prešlo Slovensko už dvoma vlnami pandémie a momentálne sa nachádza na prahu tretej vlny. Viaceré reštrikčné opatrenia, lockdown ekonomiky sa negatívne podpísali na finančnej situácii účtovných jednotiek. Prvotné prognózy predpovedali, že najviac postihnutým odvetvím bude odvetvie cestovného ruchu (gastro sektor). Ako vyplynulo z nášho prieskumu, tieto prognózy sa nemýlili, vzhľadom na to, že v tomto odvetví až 73,8 % účtovných jednotiek zaznamenalo v účtovnom období 2020 pokles tržieb v porovnaní s predchádzajúcim účtovným obdobím a viac ako 56 % účtovných jednotiek dosiahlo tržby nižšie o viac ako 40 %. Najviac postihnutých účtovných jednotiek z gastro sektora sídlilo v okresoch Bratislavského kraja.

Kľúčové slová

Cestovný ruch, kríza spojená s COVID-19, tržby, výsledok hospodárenia, finančné zdravie

Abstract

Since the spring of 2020, when the first positive case of SARS Cov-2 virus appeared in the Slovak Republic, Slovakia has already gone through two waves of the pandemic and is currently on the threshold of the third wave. Several restrictive measures, the lockdown of the economy have had a negative impact on the financial position of accounting entities. Initial forecasts predicted that the most affected sector would be the tourism (gastro sector). As we observed in our survey, these forecasts were not wrong, given that in this sector up to 73.8% of accounting entities recorded a decrease in sales in the accounting period 2020 in comparison with the previous accounting period, and more than 56% of accounting entities achieved sales lower by more than 40%. The most affected accounting entities from gastro sector were located in the districts of the Bratislava Region.

Key words

tourism, COVID-19 crises, sales, profit or loss, financial health

JEL classification

M48, J38, M54

1 Úvod

Na jar v roku 2020, keď sa v Slovenskej republike objavil prvý pozitívny prípad nákazy novým korona vírusom SARS Cov-2, prijala slovenská vláda postupne, aj vzhľadom na vývoj situácie v zahraničí (Shafi, Liu, & Ren, 2020; Donthu & Gustafsson, 2020; Berger et al., 2020; Leite, Hodgkinson, & Gruber, 2020), viaceré reštrikčné opatrenia, ktoré viedli k útlmu ekonomického, spoločenského, či kultúrneho života. Došlo k uzavretiu hraníc, škôl, prevádzok, obmedzeniu pohybu, výkon práce sa preniesol do online prostredia (Blahušiaková, 2021a). Od konca apríla 2020 v súvislosti so zlepšovaním situácie došlo k postupnému uvoľňovaniu

---

¹ Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra účtovníctva a audítorstva, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, miriama.blahusiakova@cuba.sk

opatrení, ktoré bolo rozdelené do štyroch fáz. Hoci letné mesiace roku 2020 priniesli úplnú voľnosť v opatreniach, na jeseň 2020 sa situácia opäť začala zhoršovať a Slovensko zasiahla druhá vlna pandémie, ktorá viedla k prijatiu ešte prísnejších reštrikčných opatrení, ktoré pokračovali aj na jar 2021. Už prvé odhady dopadov reštrikčných opatrení vlády (ZMPS, 2020; Finstat, 2020; Janko, 2020) hovorili o obrovskom poklese hrubého domáceho produktu, tržieb, zvyšovaní nezamestnanosti (Bečka, 2020), boli oznámené viaceré hromadné prepúšťania (Michalková, 2020). Vplyv uzavretia ekonomiky sa prejavil zhoršením finančnej situácie a výnosnosti veľkého počtu podnikateľských i nepodnikateľských subjektov (Blahušáková, 2020; Kordošová, 2021; Memon et al., 2020; Gomes, 2021; Shen et al., 2020). Vzhľadom na skutočnosť, že v dôsledku reštrikčných opatrení zameraných na obmedzenie šírenia vírusu a ochranu ľudského zdravia boli najviac postihnuté najmä prevádzky poskytujúce služby v rámci odvetvia cestovného ruchu, bol práve sektor cestovného ruchu označený ako sektor, na ktorý bude mať lockdown vyhlásený v rámci pandémie najväčší negatívny dopad (Ižip, 2020; Kullová, 2020; Kekely, 2020).

Situácia v gastro sektore, tzv. HoReCa (hotely, reštaurácie, kaviarne) sektore je naozaj veľmi kritická. Podľa prieskumu platformy #StaleMameChut (Slašťanová, 2021), ktorá združuje 14 organizácií a iniciatív spojených pre záchranu gastro sektora na Slovensku (napr. Asociácia hotelov a reštaurácií Slovenska, Asociácia malých nezávislých pivovarov Slovenska, Iniciatíva Zachráňme gastro, Pomoc pre gastro, Potravinárska komora Slovenska, Slovenský zväz kuchárov a cukrárov, Slovenský zväz spracovateľov mäsa a pod.), ktorý sa uskutočnil ešte vo februári 2021, o pomoc zo schémy pre cestovný ruch v gescii Ministerstva dopravy a výstavby SR za obdobie apríl až október 2020 požiadalo viac ako 80 % dopytovaných gastro prevádzkovateľov. Takmer dve tretiny z nich však v čase realizácie prieskumu (12. 2. 2021 – 18. 2. 2021) nemalo odpoveď o schválení pomoci a až 78 % žiadateľov spomedzi účastníkov prieskumu stále k danému obdobiu nedostalo financie vyplatené. Najväčší záujem prejavovali v prvom období poskytovania pomoci o „Prvú pomoc“ na podporu zamestnanosti z dielne Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, o ktorú požiadalo 87 % respondentov spomínaného prieskumu. Pomoc z Ministerstva hospodárstva SR na preplatenie časti nájmu formou dotácie žiadalo len približne 43,7 % opýtaných, 20 % prevádzok podniká vo vlastných priestoroch a nemohli túto pomoc využiť a 15 % prevádzok sa nedohodlo s prenajímateľom. Uzavretie prevádzok, zákaz vonkajších terás, nemožnosť fungovania inak ako cez donášku, urobil z gastro sektora najpostihnutejšiu oblasť slovenskej ekonomiky (Slašťanová, 2021). Na jeseň 2020 približne 60 % prevádzok oznámilo, že budú musieť ukončiť svoju činnosť, ak nedostanú pomoc vo forme úverov alebo štátnej pomoci. V približne 68,2 % prevádzok klesla návštevnosť na štvrtinu bežného stavu.

Podľa prieskumu, ktorý začiatkom júla 2021 uskutočnili signatári iniciatívy *Pomoc pre gastro* na vzorke 500 reštaurácií (TASR, 2021), až 52 % gastro podnikov neprežije ďalšiu vlnu koronakrízy, ak by pomoc od štátu bola rovnaká ako v predchádzajúcom krízovom období. Ako vyplynulo z výsledkov prieskumu 9 % podnikov po druhej vlne koronakrízy už neotvorilo, vyše 60 % podnikateľov pôsobiacich v gastro sektore už v prvej vlne pandémie pristúpilo k prepúšťaniu zamestnancov, 80 % podnikateľov sa zadlžilo a muselo siahnuť po pôžičkách, 60 % podnikom chýba kvalifikovaný personál a 45 % gastro prevádzok avizuje menej hostí ako pred pandémiou. Pre vyše 40 % podnikov bolo základom tržieb obedové menu. Z výsledkov prieskumu tiež vyplynulo, že podnikom by pomohlo naštartovanie spotreby formou poukazov na stravu. Ako uviedla Magdaléna Koreny, hovorkyňa iniciatívy *Pomoc pre gastro* (pomocpregastro, 2021), leto 2021 bolo ešte dokonca horšie ako leto 2020, v ktorom sa necestovalo toľko mimo Slovenska, ako v tomto roku. V podnikoch tak absentovali nielen domáci turisti, ale aj zahraniční, a to hlavne kvôli obmedzeniam na hraniciach, ktoré zahraničných turistov odrádzajú.

V dôsledku masívneho rušenia alebo odkladu výletov, dovolení, pozastaveniu medzinárodnej prepravy, môžeme konštatovať, že kríza spojená s COVID-19 významne zmenila turistický priemysel (Cohen, 2020; Fraccascia, & Alvarado, 2020; Gallego et al., 2020). Znížený záujem turistov vyústil rovnako ako v prípade predchádzajúcich hospodárskych kríz (Pawlicz, 2012; Ivanov & Stavrinoudis, 2018) do poklesu obsadenosti a tržieb v hotelovom priemysle a v nadväznosti na to aj do znižovania zamestnanosti a zhoršenia životných podmienok v lokálnych komunitách.

2 Cieľ a metodológia

Príspevok sa zameriava na analýzu vplyvu krízy spojenej s pandémiou COVID-19 a následnými prijatými vládnymi reštrikčnými opatreniami na sektor cestovného ruchu, najmä na účtovné jednotky poskytujúce ubytovacie služby (hotely, penzióny, turistické ubytovne a pod.), účtovné jednotky poskytujúce stravovacie služby (reštaurácie, kaviarne, pohostinstvá a pod.) a cestovné kancelárie a agentúry. Cieľom príspevku je uskutočniť prostredníctvom metód finančnej analýzy rozbor dopadu negatívnych dôsledkov krízy na finančné zdravie vybraných účtovných jednotiek cestovného ruchu v účtovnom období 2020 v porovnaní s účtovným obdobím 2019.

Zo stránky www.finstat.sk (Finstat, 2021) boli vyselektované účtovné závierky účtovných jednotiek pôsobiach v odvetví cestovného ruchu, konkrétne so zameraním na hotelové a turistické ubytovanie (1 077 účtovných jednotiek), na poskytovanie stravovacích služieb (1 700 účtovných jednotiek) a na poskytovanie služieb cestovných kancelárií a cestovných agentúr (428 účtovných jednotiek). Z uvedeného celkového počtu účtovných jednotiek boli selekciou vylúčené účtovné jednotky, ktoré v roku 2019 ani v roku 2020 nevykazovali žiadne tržby. Účtovné jednotky, ktoré boli podrobené finálnej analýze podľa jednotlivých sektorov a sídla (krajov), sú uvedené v tabuľke 1 a v grafe 1.

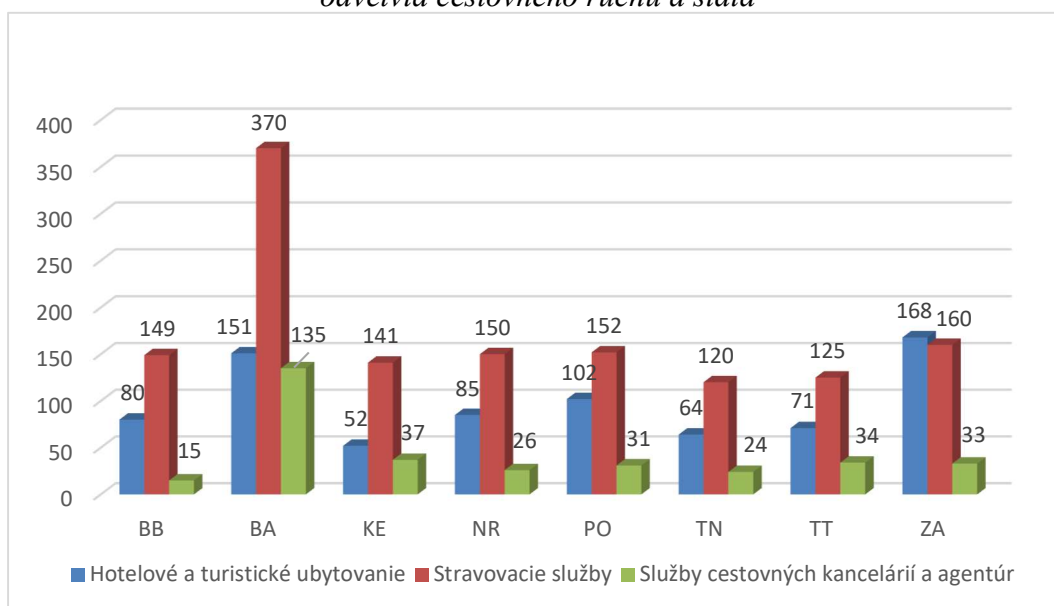
Tab. 1: Prehľad analyzovaných účtovných jednotiek podľa oblastí podnikania v rámci odvetvia cestovného ruchu a sídla

Miesto podnikania (kraj)	Počet účtovných jednotiek		
	Hotelové a turistické ubytovanie	Stravovacie služby	Služby cestovných kancelárií a agentúr
Banská Bystrica (BB)	80	149	15
Bratislava (BA)	151	370	135
Košice (KE)	52	141	37
Nitra (NR)	85	150	26
Prešov (PO)	102	152	31
Trenčín (TN)	64	120	24
Trnava (TT)	71	125	34
Žilina (ZA)	168	160	33
spolu	773	1 367	335

Zdroj: vlastné spracovanie na základe www.finstat.sk

Graf 1: Prehľad analyzovaných účtovných jednotiek podľa oblastí podnikania v rámci odvetvia cestovného ruchu a sídla

Zdroj: vlastné spracovanie na základe www.finstat.sk

Účtovné jednotky, ktoré boli predmetom našej analýzy, boli podľa počtu zamestnancov rozdelené do piatich kategórií, ako je uvedené v tabuľke 2.

Tab. 2: Prehľad analyzovaných účtovných jednotiek podľa oblastí podnikania v rámci odvetvia cestovného ruchu a počtu zamestnancov

Počet zamestnancov	Počet účtovných jednotiek		
	Hotelové a turistické ubytovanie	Stravovacie služby	Služby cestovných kancelárií a agentúr
0 až 9	488	996	222
10 až 49	91	111	10
50 až 149	9	2	0
nad 150	3	0	0
neuvedený	182	258	103
spolu	773	1 367	335

Zdroj: vlastné spracovanie na základe www.finstat.sk

Na uskutočnenie komparatívnej analýzy bol použitý softvér SAS Enterprise Guide a programovací jazyk SAS. Všetky výsledky boli kvalitatívne vyhodnotené.

3 Analýza vplyvu reštrikčných opatrení na finančné zdravie prostredníctvom vybraných absolútnych ukazovateľov

Na základe účtovných závierok vybraných účtovných jednotiek pôsobiacich v odvetví cestovného ruchu sme uskutočnili horizontálnu analýzu tržieb a výsledku hospodárenia účtovných jednotiek v účtovných obdobiach 2019 a 2020.

3.1 Vplyv reštrikčných opatrení na účtovné jednotky poskytujúce ubytovacie služby

V rámci tejto kategórie účtovných jednotiek došlo v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 k celkovému poklesu tržieb o 133 954 676 €, čo predstavuje celkový medziročný pokles

o 35,4 % (Blahušiaková, 2021a). Pokles tržieb nastal v prípade 574 subjektov (74,3 %), zatiaľ čo 199 subjektov (25,7 %) napriek rôznym reštrikčným opatreniam vykázalo zvýšenie tržieb. Uvedený nárast v tržbách bol spôsobený najmä nárastom dopytu po dovolenkách na Slovensku, kedy sa ľudia z rôznych dôvodov báli, alebo nemohli vycestovať do zahraničia a uprednostnili preto domáce prostredie. Viacero účtovných jednotiek poskytujúcich ubytovacie služby, ktoré v predchádzajúcich účtovných obdobiach nezaznamenali žiadne alebo minimálne tržby, vykázalo z tohto dôvodu nárast tržieb v porovnaní s predchádzajúcim účtovným obdobím roku 2019. Až 194 subjektov (33,8 % účtovných jednotiek poskytujúcich ubytovacie služby, ktoré zaznamenali pokles tržieb), vykázalo viac ako 50 percentný pokles tržieb. Podrobný prehľad zmien tržieb účtovných jednotiek poskytujúcich ubytovacie služby z hľadiska sídla je uvedený v tabuľke 3.

Tab. 3: Zmeny v tržbách v závislosti od sídla

*bunkové početnosti **riadkové početnosti ***stĺpcové početnosti	Zmena tržieb		
Sídlo - kraj	Pokles	Nárast	Spolu
BB	56 (*7.2%) (**70%)(***9.8%)	24 (*3.2%) (**30.0%)(***12.1%)	80 (*10.4%)
BA	114 (*14.7%) (**75.5%)(***19.9%)	37 (*4.8%) (**24.5%)(***18.6%)	151 (*19.5%)
KE	40 (*5.2%) (**76.9%)(***7.0%)	12 (*1.5%) (**23.1%)(***6.1%)	52 (*6.7%)
NR	68 (*8.8%) (**80.0%)(***11.8%)	17 (*2.2%) (**20.0%)(***8.5%)	85 (*11.0%)
PO	74 (*9.6%) (**72.5%)(***12.9%)	28 (*3.6%) (**27.5%)(***14.1%)	102 (*13.2%)
TN	53 (*6.9%) (**82.8%)(***9.2%)	11 (*1.4%) (**17.2%)(***5.5%)	64 (*8.3%)
TT	58 (*7.5%) (**81.7%)(***10.1%)	13 (*1.7%) (**18.3%)(***6.5%)	71 (*9.2%)
ZA	111 (*14.4%) (**66.1%)(***19.3%)	57 (*7.3%) (**33.9%)(***28.6%)	168 (21.7%)
Spolu	574 (*74.3%)	199 (*25.7%)	773

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide na základe www.finstat.sk

Z tabuľky 3 vyplýva, že najviac účtovných jednotiek, ktoré zaznamenali pokles tržieb, pôsobilo v Bratislavskom kraji (19,9 % účtovných jednotiek) a v Žilinskom kraji (19,3 % účtovných jednotiek). V rámci Banskobystrického kraja až 70 % účtovných jednotiek poskytujúcich ubytovacie služby zaznamenalo pokles tržieb, v Bratislavskom kraji to bolo 75,5 % účtovných jednotiek, v Košickom kraji 76,9 % účtovných jednotiek, v Nitrianskom kraji 80 % účtovných jednotiek, v Prešovskom kraji 72,5 % účtovných jednotiek, v Trenčianskom kraji 82,8 % účtovných jednotiek, v Trnavskom kraji 81,7 % účtovných jednotiek a v Žilinskom kraji 66,1 % účtovných jednotiek poskytujúcich ubytovacie služby zaznamenalo pokles tržieb. Na základe uskutočnenej analýzy zmeny tržieb v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 v závislosti od sídla účtovnej jednotky bola zistená štatisticky významnú závislosť na hladine významnosti 0.1 (p -value = 0.0561) medzi tržbami a sídlom účtovnej jednotky. Až 62,7 % účtovných jednotiek, ktoré zaznamenali pokles tržieb, patrí medzi účtovné jednotky, ktoré zamestnávajú menej ako 10 zamestnancov.

Z celkového počtu 773 účtovných jednotiek, ktoré poskytujú ubytovacie služby, až 481 subjektov (62,2 %) zaznamenalo pokles výsledku hospodárenia v účtovnom období 2020 v porovnaní s účtovným obdobím 2019, pričom celkový výsledok hospodárenia klesol o 54 991 395 €, čo predstavuje medziročný pokles o 416,1 %.

Z 574 účtovných jednotiek, ktoré zaznamenali pokles tržieb, 422 subjektov zaznamenalo aj pokles výsledku hospodárenia (73,5 % účtovných jednotiek, ktoré zaznamenali pokles tržieb), zatiaľ čo 152 účtovných jednotiek (26,5 %) napriek poklesu tržieb zaznamenalo nárast výsledku hospodárenia v účtovnom období 2020 v porovnaní s účtovným obdobím 2019 (tabuľka 4).

Tab. 4: Analýza zmeny výsledku hospodárenia v závislosti od zmeny tržieb

*bunkové početnosti **riadkové početnosti ***stĺpcové početnosti	Zmeny tržieb		
Zmeny výsledku hospodárenia	Pokles tržieb	Nárast tržieb	Spolu
Pokles výsledku hospodárenia	422 (*54.6%) (**87.7%) (**73,5%)	59 (7.6%) (**12.3%) (**29,6%)	481 (*62.2%)
Nárast výsledku hospodárenia	152 (*19.7%) (**52.1%) (**26,5%)	140 (*18.1%) (**47.9%) (**70,4%)	292 (*37.8%)
Spolu	574 (*74.3%)	199 (*25.7%)	773

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide na základe www.finstat.sk

Pomocou softvéru SAS Enterprise Guide bola zistená štatisticky významná závislosť na akejkoľvek hladine významnosti ($p\text{-value} < 0.0001$) medzi zmenou tržieb a zmenou výsledku hospodárenia.

Podrobnejšia analýza zmeny výsledku hospodárenia účtovných jednotiek v účtovnom období 2020 v porovnaní s účtovným obdobím 2019 v závislosti od sídla účtovných jednotiek je uvedená v tabuľke 5.

Tab. 5: Zmeny výsledku hospodárenia v závislosti od sídla

*bunkové početnosti **riadkové početnosti ***stĺpcové početnosti	Zmeny výsledku hospodárenia		
Sídlo – kraj	Pokles	Nárast	Spolu
BB	42 (*5.4%) (**52,5%) (**8.7%)	38 (*4.9%) (**47,5%) (**13%)	80 (*10.3%)
BA	102 (*13.2%) (**67,5%) (**21.2%)	49 (*6.3%) (**32,5%) (**16.8%)	151 (*19.5%)
KE	35 (*4.5%) (**67,3%) (**7.3%)	17 (*2.2%) (**32,7%) (**5.8%)	52 (*6.7%)
NR	53 (*6.9%) (**62,4%) (**11.0%)	32 (*4.2%) (**37,6%) (**11.0%)	85 (*11.1%)
PO	61 (*7.9%) (**59,8%) (**12.7%)	41 (5.3%) (**40,2%) (**14.0%)	102 (*13.2%)
TN	42 (*5.4%) (**65,6%) (**8.7%)	22 (*2.9%) (**34,4%) (**7.5%)	64 (*8.3%)
TT	50 (*6.5%) (**70,4%) (**10.4%)	21 (*2.7%) (**29,6%) (**7.2%)	71 (*9.2%)
ZA	96 (*12.4%) (**57,1%) (20.0%)	72 (*9.3%) (**42,9%) (**24.7%)	168 (*21.7%)
Spolu	481 (*62.2%)	292 (*37.8%)	773

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide na základe www.finstat.sk

Z účtovných jednotiek, ktoré v roku 2020 zaznamenali pokles výsledku hospodárenia v porovnaní s účtovným obdobím 2019, najviac účtovných jednotiek sídlilo v Bratislavskom kraji (21,2 %) a v Žilinskom kraji (20 %). V Trnavskom kraji až 70,4 % účtovných jednotiek poskytujúcich ubytovacie služby zaznamenalo pokles tržieb, nasleduje Bratislavský kraj (67,5 % účtovných jednotiek) a Košický kraj (67,3 % účtovných jednotiek).

3.2 Vplyv reštrikčných opatrení na účtovné jednotky poskytujúce stravovacie služby

V rámci účtovných jednotiek, ktoré poskytujú stravovacie služby, došlo v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 k celkovému poklesu tržieb o 44 567 864 €, čo predstavuje celkový medziročný pokles o 23,6 % (Blahušiaková, 2021b). Pokles tržieb nastal v prípade 947 subjektov (69,3 %), zatiaľ čo 420 účtovných jednotiek (30,7 %) napriek reštrikčným opatreniam vlády vykázalo zvýšenie tržieb. Uvedený nárast v tržbách bol spôsobený najmä flexibilným zareagovaním na vzniknuté opatrenia, preorientovaním sa na donáškovú službu, rozvoz jedál a nápojov, príp. na tzv. výdaj cez okienko. Až 346 účtovných jednotiek (36,5 % účtovných jednotiek poskytujúcich stravovacie služby, ktoré zaznamenali pokles tržieb), vykázalo viac ako 50 percentný pokles tržieb. Podrobný prehľad zmeny tržieb účtovných jednotiek poskytujúcich stravovacie služby z hľadiska sídla je uvedený v tabuľke 6.

Tab. 6: Zmeny v tržbách v závislosti od sídla

*bunkové početnosti **riadkové početnosti ***stĺpcové početnosti	Zmena tržieb		
Sídlo - kraj	Pokles	Nárast	Spolu
BB	105 (*7.7%) (**70.5%) (**11.1%)	44 (*3.2%) (**29.5%) (**10.5%)	149 (*10.9%)
BA	252 (*18.4%) (**68.1%) (**26.6%)	118 (*8.6%) (**31.9%) (**28.1%)	370 (*27.0%)
KE	96 (*7.0%) (**68.1%) (**10.1%)	45 (*3.3%) (**31.9%) (**10.7%)	141 (*10.3%)
NR	109 (*8.0%) (**72.7%) (**11.5%)	41 (*3.0%) (**27.3%) (**9.8%)	150 (*11.0%)
PO	105 (*7.7%) (**69.1%) (**11.1%)	47 (*3.4%) (**30.9%) (**11.1%)	152 (*11.1%)
TN	80 (*5.9%) (**66.7%) (**8.4%)	40 (*3.0%) (**33.3%) (**9.5%)	120 (*8.9%)
TT	86 (*6.3%) (**68.8%) (**9.1%)	39 (*2.9%) (**31.2%) (**9.3%)	125 (*9.2%)
ZA	114 (*8.3%) (**71.3%) (**12.1%)	46 (*3.3%) (**28.7%) (**11.0%)	160 (*11.6%)
Spolu	947 (*69.3%)	420 (*30.7%)	1 367

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide na základe www.finstat.sk

Z údajov v tabuľke 6 vyplýva okrem iného i to, že najviac účtovných jednotiek, ktoré zaznamenali pokles tržieb, sídli v Bratislavskom kraji (26,6 %) a až 72,7 % účtovných jednotiek, ktoré poskytujú stravovacie služby v Nitrianskom kraji, zaznamenalo pokles tržieb. Nasledujú Žilinský kraj, kde až 71,3 % účtovných jednotiek poskytujúcich stravovacie služby zaznamenalo pokles tržieb a Banskobystrický kraj, v ktorom 70,5 % účtovných jednotiek poskytujúcich stravovacie služby zaznamenalo pokles tržieb. V tejto súvislosti sme nezaznamenali štatisticky významnú závislosť medzi zmenou tržieb a sídlom účtovných jednotiek.

Z celkového počtu 1 367 účtovných jednotiek poskytujúcich stravovacie služby, ktoré boli predmetom našej analýzy, 814 účtovných jednotiek (59,5 %) zaznamenalo pokles výsledku hospodárenia. Tento pokles výsledku hospodárenia bol v celkovom objeme 17 090 269 eur, čo predstavuje medziročný pokles o 513,73 %. Naopak 553 účtovných jednotiek (40,5 %)

vykázalo v účtovnom období 2020 výsledok hospodárenia vyšší v porovnaní s predchádzajúcim účtovným obdobím.

Z celkového počtu 947 účtovných jednotiek poskytujúcich stravovacie služby, ktoré zaznamenali v účtovnom období 2020 pokles tržieb, 609 účtovných jednotiek (64,3 %) zaznamenalo aj pokles výsledku hospodárenia (tabuľka 7), zatiaľ čo 338 účtovných jednotiek (35,7 %) zaznamenalo napriek nižším tržbám nárast výsledku hospodárenia v porovnaní s predchádzajúcim účtovným obdobím.

Tab. 7: Analýza zmeny výsledku hospodárenia v závislosti od zmeny tržieb

*bunkové početnosti **riadkové početnosti ***stĺpcové početnosti	Zmeny tržieb		
Zmeny výsledku hospodárenia	Pokles tržieb	Nárast tržieb	Spolu
Pokles výsledku hospodárenia	609 (*44.6%) (**64.3%) (***)74.8%)	205 (*15.0%) (**48.8%) (***)25.2%)	814 (*59.5%)
Nárast výsledku hospodárenia	338 (*24.7%) (**35.7%) (***)61.1%)	215 (*15.7%) (**51.2%) (***)38.9%)	553 (*40.5%)
Spolu	947 (*69.3%)	420 (*30.7%)	1 367

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide na základe www.finstat.sk

Pomocou SAS Enterprise Guide bola zistená štatisticky významná závislosť na akejkoľvek hladine významnosti (p-value < 0.0001) medzi zmenou tržieb a zmenou výsledku hospodárenia.

Zmena výsledku hospodárenia v účtovných jednotkách poskytujúcich stravovacie služby v účtovnom období 2020 v porovnaní s predchádzajúcim účtovným obdobím v závislosti od sídla účtovnej jednotky je uvedená v tabuľke 8.

Tab. 8: Zmeny výsledku hospodárenia v závislosti od sídla

*bunkové početnosti **riadkové početnosti ***stĺpcové početnosti	Zmeny výsledku hospodárenia		
Sídlo – kraj	Pokles	Nárast	Spolu
BB	87 (*6.4%) (**58.4%) (***)10.7%)	62 (*4.5%) (**41.6%) (***)11.2%)	149 (*10.9%)
BA	211 (*15.4%) (**57.0%) (***)25.9%)	159 (*11.6%) (**43.0%) (***)28.8%)	370 (*27.0%)
KE	81 (*5.9%) (**57.4%) (***)10.0%)	60 (*4.4%) (**42.6%) (***)10.9%)	141 (*10.3%)
NR	94 (*6.9%) (**62.7%) (***)11.5%)	56 (*4.1%) (**37.3%) (***)10.1%)	150 (*11.0%)
PO	84 (*6.1%) (**55.3%) (***)10.3%)	68 (*5.0%) (**44.7%) (***)12.3%)	152 (*11.1%)
TN	77 (*5.6%) (**64.2%) (***)9.5%)	43 (*3.2%) (**35.8%) (***)7.8%)	120 (*8.8%)
TT	80 (*5.9%) (**64.0%) (***)9.8%)	45 (*3.3%) (**36.0%) (***)8.1%)	125 (*9.2%)
ZA	100 (*7.3%) (**62.5%) (***)12.3%)	60 (*4.4%) (**37.5%) (***)10.8%)	160 (*11.7%)
Spolu	814 (*59.5%)	553 (*40.5%)	1 367

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide na základe www.finstat.sk

Z tabuľky 8 vyplýva, že najviac účtovných jednotiek poskytujúcich stravovacie služby, v ktorých došlo k poklesu výsledku hospodárenia v účtovnom období 2020 v porovnaní s účtovným obdobím 2019, má sídlo v Bratislavskom kraji (25,9 %). Až 64,2 % účtovných jednotiek poskytujúcich stravovacie služby, ktoré sídlia v Trenčianskom kraji, zaznamenalo pokles výsledku hospodárenia. Nasleduje Trnavský kraj, v ktorom 64 % účtovných jednotiek zaznamenalo pokles výsledku hospodárenia a Nitriansky kraj, v ktorom pokles výsledku hospodárenia zaznamenalo 62,7 % účtovných jednotiek poskytujúcich stravovacie služby.

Štatisticky významná závislosť medzi zmenou výsledku hospodárenia a sídlom účtovných jednotiek nebola zistená.

3.3 Vplyv reštrikčných opatrení na účtovné jednotky poskytujúce služby cestovných kancelárií a agentúr

V rámci tejto kategórie účtovných jednotiek došlo v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 k celkovému poklesu tržieb o 173 764 178 €, čo predstavuje celkový medziročný pokles o 81,6 %. Pokles tržieb nastal v prípade 306 subjektov (91,3 % subjektov poskytujúcich služby cestovných kancelárií a agentúr), zatiaľ čo 29 subjektov (8,7 %) napriek rôznym reštrikčným opatreniam vykázalo zvýšenie tržieb. Až 244 subjektov (79,7 % účtovných jednotiek poskytujúcich služby cestovných kancelárií a agentúr, ktoré zaznamenali pokles tržieb), vykázalo viac ako 50 percentný pokles tržieb. Podrobný prehľad zmien tržieb účtovných jednotiek poskytujúcich služby cestovných kancelárií a agentúr z hľadiska sídla je uvedený v tabuľke 9.

Tab. 9: Zmeny v tržbách v závislosti od sídla

*bunkové početnosti **riadkové početnosti ***stĺpcové početnosti	Zmena tržieb		
Sídlo - kraj	Pokles	Nárast	Spolu
BB	13 (*3.9%) (**86.7%) (**4.3%)	2 (*0.6%) (**13.3%) (**6.9%)	15 (4.5%)
BA	126 (*37.6%) (**93.3%) (**41.2%)	9 (*2.7%) (**6.7%) (**31.1%)	135 (*40.3%)
KE	35 (*10.4%) (**94.6%) (**11.4%)	2 (*0.6%) (**5.4%) (**6.9%)	37 (*11.0%)
NR	24 (*7.2%) (**92.3%) (**7.8%)	2 (*0.6%) (**7.7%) (**6.9%)	26 (*7.8%)
PO	27 (*8.0%) (**87.1%) (**8.8%)	4 (*1.2%) (**12.9%) (**13.8%)	31 (*9.2%)
TN	21 (*6.3%) (**87.5%) (**6.9%)	3 (*0.9%) (**12.5%) (**10.3%)	24 (*7.2%)
TT	31 (*9.2%) (**91.2%) (**10.1%)	3 (*0.9%) (**8.8%) (**10.3%)	34 (*10.1%)
ZA	29 (*8.7%) (**87.9%) (**9.5%)	4 (*1.2%) (**12.1%) (**13.8%)	33 (9.9%)
Spolu	306 (*91.3%)	29 (*8.7%)	335

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide na základe www.finstat.sk

Z tabuľky 9 vyplýva, že najviac účtovných jednotiek, ktoré zaznamenali pokles tržieb, pôsobilo v Bratislavskom kraji (41,2 % účtovných jednotiek) a v Košickom kraji (11,4 % účtovných jednotiek). V rámci Košického kraja až 94,6 % účtovných jednotiek poskytujúcich služby cestovných kancelárií a agentúr zaznamenalo pokles tržieb, v Bratislavskom kraji to bolo 93,3 % účtovných jednotiek, v Nitrianskom kraji 92,3 %. Až 65,7 % účtovných jednotiek,

ktoré zaznamenali pokles tržieb, patrí medzi účtovné jednotky, ktoré zamestnávajú menej ako 10 zamestnancov.

Z celkového počtu 335 účtovných jednotiek, ktoré poskytujú služby cestovných kancelárií a agentúr, až 284 subjektov (84,8 %) zaznamenalo pokles výsledku hospodárenia v účtovnom období 2020 v porovnaní s účtovným obdobím 2019, pričom celkový výsledok hospodárenia klesol o 8 990 583 €, čo predstavuje medziročný pokles o 236,1 %.

Z 306 účtovných jednotiek, ktoré zaznamenali pokles tržieb, 263 subjektov zaznamenalo aj pokles výsledku hospodárenia (85,9 % účtovných jednotiek, ktoré zaznamenali pokles tržieb), zatiaľ čo 43 účtovných jednotiek (14,1 %) napriek poklesu tržieb zaznamenalo nárast výsledku hospodárenia v účtovnom období 2020 v porovnaní s účtovným obdobím 2019 (tabuľka 10).

Tab. 10: Analýza zmeny výsledku hospodárenia v závislosti od zmeny tržieb

*bunkové početnosti **riadkové početnosti ***stĺpcové početnosti	Zmeny tržieb		
Zmeny výsledku hospodárenia	Pokles tržieb	Nárast tržieb	Spolu
Pokles výsledku hospodárenia	263 (*78.5%) (**92.6%) (***)85.9%)	21 (6.3%) (**7.4%) (***)72.4%)	284 (*84.8%)
Nárast výsledku hospodárenia	43 (*12.8%) (**84.3%) (***)14.1%)	8 (*2.4%) (**15.7%) (***)27.6%)	51 (*15.2%)
Spolu	306 (*74.3%)	29 (*25.7%)	335

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide na základe www.finstat.sk

Podrobnejšia analýza zmeny výsledku hospodárenia účtovných jednotiek poskytujúcich služby cestovných kancelárií a agentúr v účtovnom období 2020 v porovnaní s účtovným obdobím 2019 v závislosti od sídla účtovných jednotiek je uvedená v tabuľke 11.

Tab. 11: Zmeny výsledku hospodárenia v závislosti od sídla

*bunkové početnosti **riadkové početnosti ***stĺpcové početnosti	Zmeny výsledku hospodárenia		
Sídlo – kraj	Pokles	Nárast	Spolu
BB	12 (*3.6%) (**80%) (***)4.2%)	3 (*0.9%) (**20%) (***)5.9%)	15 (*4.5%)
BA	117 (*34.9%) (**86.7%) (***)41.2%)	18 (*5.4%) (**13.3%) (***)35.4%)	135 (*40.3%)
KE	33 (*9.8%) (**89.2%) (***)11.6%)	4 (*1.2%) (**10.8%) (***)7.8%)	37 (*11%)
NR	21 (*6.4%) (**80.8%) (***)7.4%)	5 (*1.4%) (**19.2%) (***)9.8%)	26 (*7.8%)
PO	22 (*6.6%) (**71%) (***)7.7%)	9 (2.7%) (**29%) (***)17.7%)	31 (*9.3%)
TN	20 (*6%) (**83.3%) (***)7.1%)	4 (*1.2%) (**16.7%) (***)7.8%)	24 (*7.2%)
TT	30 (*8.9%) (**88.2%) (***)10.6%)	4 (*1.2%) (**11.8%) (***)7.8%)	34 (*10.1%)
ZA	29 (*8.6%) (**87.9%) (10.2%)	4 (*1.2%) (**12.1%) (***)7.8%)	33 (*9.8%)
Spolu	284 (*84.8%)	51 (*15.2%)	335

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide na základe www.finstat.sk

Z účtovných jednotiek poskytujúcich služby cestovných kancelárií a agentúr, ktoré v roku 2020 zaznamenali pokles výsledku hospodárenia v porovnaní s účtovným obdobím 2019, najviac účtovných jednotiek sídlilo v Bratislavskom kraji (41,2 %) a v Košickom kraji

(11,6 %). V Košickom kraji až 89,2 % účtovných jednotiek poskytujúcich služby cestovných kancelárií a agentúr zaznamenalo pokles tržieb. Nasleduje Trnavský kraj, kde pokles tržieb vykázalo 88,2 % účtovných jednotiek poskytujúcich služby cestovných kancelárií a agentúr a na treťom mieste je Žilinský kraj, kde pokles tržieb zaznamenalo 87,9 % účtovných jednotiek tohto odvetvia.

4 Zhrnutie dopadu reštrikčných opatrení na sektor cestovného ruchu

Ako vyplynulo z uskutočneného výskumu, vo všetkých oblastiach podnikania v rámci odvetvia gastro sektora došlo k rapidnému poklesu tržieb aj výsledku hospodárenia. V rámci účtovných jednotiek poskytujúcich ubytovacie služby až 74,3 % subjektov zaznamenalo pokles tržieb, v rámci účtovných jednotiek poskytujúcich stravovacie služby 69,3 % subjektov zaznamenalo pokles tržieb. Najväčší pokles bol zaznamenaný medzi účtovnými jednotkami poskytujúcimi služby cestovných kancelárií a agentúr, kde pokles tržieb v účtovnom období 2020 v porovnaní s účtovným obdobím 2019 vykázalo až 91,3 % subjektov. Čo sa týka poklesu výsledku hospodárenia, opäť najviac účtovných jednotiek bolo z odvetvia cestovných kancelárií a agentúr, kde k poklesu výsledku hospodárenia došlo až v prípade 84,8 % subjektov, nasledujú účtovné jednotky poskytujúce ubytovacie služby, kde výsledok hospodárenia klesol v prípade 62,2 % subjektov a účtovné jednotky poskytujúce stravovacie služby, kde došlo k poklesu výsledku hospodárenia v prípade 59,5 % subjektov.

To, čo naznačovali aj pôvodné predpoklady a analýzy z roku 2020 (ZMPS, 2020; Finstat, 2020), sa aj potvrdilo – najviac utrpeli účtovné jednotky sídliace v Bratislavskom kraji, v rámci ktorého pôsobilo naprieč všetkými tromi analyzovanými oblasťami podnikania v rámci odvetvia cestovného ruchu najviac účtovných jednotiek, ktoré zaznamenali pokles tržieb. V rámci ubytovacích služieb nasledoval Žilinský a Prešovský kraj, v rámci stravovacích služieb Žilinský a Nitriansky kraj a v rámci služieb cestovných kancelárií najviac účtovných jednotiek, v ktorých došlo k poklesu tržieb, sídlilo okrem Bratislavského kraja v Košickom a Trnavskom kraji.

Percentuálny pokles tržieb v troch analyzovaných oblastiach podnikania v rámci odvetvia cestovného ruchu je uvedený v tabuľke 12.

Tab. 12: Prehľad poklesu tržieb v analyzovaných oblastiach podnikania v rámci odvetvia cestovného ruchu

Pokles tržieb	Analyzované oblasti podnikania v rámci odvetvia cestovného ruchu			Spolu
	Hotelové a turistické ubytovanie	Stravovacie služby	Služby cestovných kancelárií a agentúr	
do 39,9 %	293	465	40	798 (43.7%)
40 – 79,9 %	210	344	106	660 (36.1%)
viac ako 80 %	71	138	160	369 (20.2%)
Spolu	574	947	306	1 827

Zdroj: vlastné spracovanie na základe www.finstat.sk

Ako vyplýva z tabuľky 12, v rámci odvetvia cestovného ruchu pokles tržieb zaznamenalo 1 827 účtovných jednotiek (čo predstavuje 73,8 % z analyzovaných účtovných jednotiek). Viac ako polovica analyzovaných subjektov (56,3 %) zaznamenala v účtovnom období 2020 viac ako 40 percentný pokles tržieb v porovnaní s účtovným obdobím 2019. Práve tieto subjekty by mali byť hlavnými prijímateľmi pomoci od štátu, keďže podľa Ministerstva dopravy a výstavby SR (2021) bolo v apríli 2021 schválené navýšenie pomoci pre sektor cestovného ruchu (tzv.

pomoc de minimis) o ďalších 120 miliónov eur (okrem už v októbri 2020 schválenej pomoci domácemu cestovnému ruchu v sume 100 miliónov eur). Táto pomoc má byť prerozdelená medzi prevádzky stravovacích a ubytovacích zariadení, cestovných kancelárií a agentúr, aquaparkov, kúpalísk, sprievodcov cestovného ruchu, organizácie kongresov a podnikových výstav, botanické a zoológické záhrady a prírodné rezervácie, prevádzky lanoviek a lyžiarskych vlekov a pod., ktorým klesli tržby aspoň o 40 % a viac v porovnaní s rokom 2019. Finančný príspevok má byť od 4 % do 10 % v závislosti od poklesu tržieb. Oprávnené obdobie pre čerpanie tejto pomoci je od 1. apríla 2020 do 31. decembra 2022. Maximálna výška pomoci de minimis jednému podniku nesmie presiahnuť 200 000 eur počas obdobia pokrývajúceho aktuálny fiškálny rok (účtovné obdobie) a dva predchádzajúce fiškálne roky (dve predchádzajúce účtovné obdobia). Od 1. júla 2021 je projekt štátnej pomoci napojený na jednotlivé stupne Covid automatu.

5 Záver

Reštrikčné opatrenia vlády, tzv. lockdown ekonomiky, ktoré boli realizované počas prvej a druhej vlny pandémie s cieľom zabrániť šíreniu nákazy a ochrániť zdravie obyvateľov, postihli najmä sektor cestovného ruchu. Ako vyplynulo aj z nášho výskumu, v tomto sektore viac ako polovica prevádzok (56,3 %) vykázala v účtovnom období 2020 v porovnaní s účtovným obdobím 2019 pokles tržieb o viac ako 40 %. Najviac postihnutými účtovnými jednotkami v rámci odvetvia cestovného ruchu boli účtovné jednotky poskytujúce služby cestovných kancelárií a agentúr, v ktorých až 91,3 % účtovných jednotiek zaznamenalo pokles tržieb a až 86,9 % účtovných jednotiek poskytujúcich služby cestovných kancelárií a agentúr dosiahlo v účtovnom období 2020 v porovnaní s predchádzajúcim účtovným obdobím tržby nižšie o viac ako 40 %. Najviac účtovných jednotiek z odvetvia cestovného ruchu, v ktorých došlo k poklesu tržieb, malo sídlo v okresoch Bratislavského kraja.

Na zmiernenie negatívnych dopadov krízy súvisiacej s COVID-19 boli vypracované viaceré schémy pomoci, ako napr. Prvá pomoc, Prvá pomoc+, Dotácia na nájomné, Schéma pomoci v oblasti cestovného ruchu, Schéma pomoci de minimis a pod. Táto pomoc však bola spočiatku veľmi chaotická, so zbytočnými byrokratickými obmedzeniami, ktoré spôsobili, že viaceré subjekty sa o príspevky od štátu, ktoré by im aspoň čiastočne vykryli pokles tržieb, ani nepokúsili požiadať. Napriek prijatiu viacerých zákonov, ktoré mali pomôcť zmierniť negatívne dopady krízy, viaceré prevádzky dve vlny pandémie neprežili a boli nútené ukončiť svoju činnosť.

Príspevok bol spracovaný v rámci riešenia grantovej úlohy VEGA č. 1/0121/21 *Analýza vplyvu krízy súvisiacej s COVID-19 na finančné zdravie subjektov v Slovenskej republike.*

Literatúra

- [1] Bečka, M. (2020). Vplyv súčasnej globálnej pandémie SARS-CoV-2 na zamestnanosť v ekonomike Slovenskej republiky: The Impact of the Current Global Pandemic of SARS-CoV-2 on Employment in the Slovak Economy. *Ekonomické Rozhľady*, 49(2), 188-214.
- [2] Berger, Z. D., Evans, N. G., Phelan, A. L., & Silverman, R. D. (2020). Covid-19: control measures must be equitable and inclusive. *BMJ*, 368:m1141.
- [3] Blahušiaková, M. (2020). Vplyv uzavretia ekonomiky v rámci 1. vlny epidémie COVID-19 na ekonomickú situáciu subjektov v Slovenskej republike: The Impact of Economic Lockdown Within the 1st Wave of Epidemics COVID-19 on the Economic Situation of Subjects in the Slovak Republic. *AIESA – Budovanie spoločnosti založenej na vedomostiach: recenzovaný zborník - 19. medzinárodná vedecká konferencia organizovaná pod záštitou rektora Ekonomickej univerzity v Bratislave prof. Ing.*

-
- Ferdinanda Daňa, PhD. a dekana Fakulty hospodárskej informatiky prof. Ing. Ivana Brezinu, CSc., 13. novembra 2020, Bratislava, 19-29.*
- [4] Blahušiaková, M. (2021a). Impact of COVID-19 Crises on Accounting Entities Providing Accommodation Services in Slovakia. *Proceedings. 13, Financial Management of Firms and Financial Institutions: International Scientific Conference*, 7-16.
- [5] Blahušiaková, M. (2021b). Impact of COVID-19 Outbreak on Accounting Entities Providing Beverage Service Activities. *Účtovníctvo a audítorstvo v procese svetovej harmonizácie: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, 7.-9. septembra 2021, (Skalica, Slovensko)*, 14-19.
- [6] Cohen, M. J. (2020). Does the COVID-19 outbreak mark the onset of a sustainable consumption transition? *Sustainability: Science, Practice and Policy*, 16:1, 1-3.
- [7] Donthu, N., & Gustafsson, A. (2020). Effects of COVID-19 on business and research. *Journal of Business Research*, vol.117, pp. 284-289.
- [8] Finstat (2020). Analýza sektorov priamo ohrozených koronavírusom. Retrieved September 25, 2021 from <https://finstat.sk/analyzy/analiza-sektorov-priamo-ohrozenych-koronavirusom>
- [9] Finstat (2021). [Online] Available at: www.finstat.sk (Accessed: July 19, 2021).
- [10] Fraccascia, B., & Alvarado, C. (2020). The Impact of Events Moved, Cancelled due to Pandemic. Retrieved from: <https://www.costar.com/article/1783525953>
- [11] Gallego, V., Nishiura, H., Sah, R., & Rodriguez-Morales, A. J. (2020). The COVID-19 outbreak and implications for the Tokyo 2020 Summer Olympic Games. *Travel Medicine and Infectious Disease*, Volume 34, 101604, <https://doi.org/10.1016/j.tmaid.2020.101604>.
- [12] Gomes, P. (2021). Financial and non-financial responses to the Covid-19 pandemic: insights from Portugal and lessons for future. *Public Money & Management*, 1-3.
- [13] Ivanov, S., & Stavrinoudis, T. A. (2018). Impacts of the refugee crisis on the hotel industry: Evidence from four Greek islands. *Tourism Management*, 67, 214-223.
- [14] Ižip, R. (2020). Slováci ostali doma, cestovné kancelárie majú hlavu v smútku. *TREND*, 29(37), 14-15.
- [15] Janko, M. (2020). Vírus vymazal tri roky prosperity. Nezamestnanosť aj HDP sa v dôsledku pandémie dostali na úroveň roku 2017. *TREND*, 29(35), 66.
- [16] Kekely, F. (2020). Hotely a reštiky sa sťažujú: Ak prísne opatrenia potrvajú, finančná pomoc štátu je zbytočná. Retrieved from: <https://www.startitup.sk/hotely-a-restiky-sa-stazuju-ak-prisne-opatrenia-potravaju-finacna-pomoc-statu-je-zbytocna/>
- [17] Kordošová, A. (2021). The Impact of the Coronavirus Crisis on the Recipients of the Share of the Tax Paid. *Účtovníctvo a audítorstvo v procese svetovej harmonizácie: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, 7.-9. septembra 2021, (Skalica, Slovensko)*, 68-72.
- [18] Kullová, Z. (2020). Druhý lockdown už hotelieri nezvládnu. *TREND*, 29(37), 22-23.
- [19] Leite, H., Hodgkinson I. R., & Gruber, T. (2020). New development: 'Healing at a distance' – telemedicine and COVID-19. *Public Money & Management*, vol.40(6), pp. 483-485.
- [20] Memon, S. U. R., Pawase, V. R., Pavase, T. R., & Soomro, M. A. (2021). Investigation of COVID-19 Impact on the Food and Beverages Industry: China and India Perspective. *Foods*, 10(5), 1069.
- [21] Michalková, T. (2020, April 7). Firmy už nahlasujú prepúšťanie. Pomoc vlády nepresvedčila. Retrieved September 25, 2021 from <https://ekonomika.pravda.sk/firmy-a-trhy/clanok/547973-firmy-uz-nahlasuju-prepustanie-pomoc-vlady-nepresvedcila/>
-

-
- [22] Ministerstvo dopravy a výstavby SR (MDaV SR, 2021). *Schéma pomoci v cestovnom ruchu II. etapa* [Online]. Available at: <https://www.mindop.sk/cestovnyruch> (Accessed: 16 June 2021).
- [23] Pawlicz, A. (2012). Zarządzanie kryzysowe w turystyce na poziomie lokalnym na przykładzie skażenia wody morskiej w 'Swinouj'sciu w sierpniu 2010 roku [Crisis management in tourism at the local level. The case of water pollution in 'Swinouj'scie, Poland in August 2010]. *International Journal of Management and Economics*. 35, 157–171.
- [24] Pomoc pre gastro (2021). Gastro uprostred strategickej sezóny: Chýbajú nám hostia. Available at: <https://www.pomocpregastro.sk/gastro-uprostred-strategickej-sezony-chybaju-nam-hostia/>
- [25] Shafi, M., Liu, J., & Ren, W. (2020). Impact of COVID-19 pandemic on micro, small, and medium-sized Enterprises operating in Pakistan. *Research in Globalization*, vol.2, 100018.
- [26] Shen, H., Fu, M., Pan, H., Yu, Z., y Chen, Y. (2020). The impact of the COVID-19 Pandemic on Firm Performance. *Emerging Markets Finance and Trade*, vol.56(10), pp. 2213-2230.
- [27] Slašťanová, K. (2021). AKTUÁLNE: 78% Gastro prevádzok stále nedostalo podporu zo schémy pomoci pre cestovný ruch (výsledky prieskumu čerpania štátnej pomoci v gastron). Available at: <https://menucka.sk/magazin/78-gastro-prevadzok-stale-nedostalo-podporu-zo-schemy-pomoci-pre-cestovny-ruch-vysledky-unikatneho-prieskumu-cerpania-statnej-pomoci-v-gastre/>
- [28] TASR (2021). Prieskum: Ďalšiu vlnu koronakrízy nemusí prežiť až 52 % gastropodnikov. Available at: <https://www.teraz.sk/ekonomika/prieskum-dalsiu-vlnu-koronakrizy-by/580986-clanok.html>
- [29] ZMPS (2020, Marec 26). Dve tretiny malých firiem vydržia bez prijatia opatrení najviac mesiac. Retrieved September 25, 2021 from <https://www.podnikajte.sk/financie-na-podnikanie/dve-tretiny-malych-firiem-vydrzia-bez-prijatia-opatreni-najviac-mesiac>

Prijímatelia asignačnej dane v čase koronakrízy

Alena Kordošová¹

Abstrakt

Primárnou podmienkou fungovania neziskových účtovných jednotiek je zabezpečenie si dostatočných zdrojov financovania. Jedným z dôležitých zdrojov financovania pre neziskové účtovné jednotky je aj asignačná daň, ktorá predstavuje prijatý podiel zaplatenej dane z príjmov fyzických a právnických osôb. Príspevok je zameraný na skúmanie prijímateľov asignačnej dane vo všeobecnosti a osobitne v čase koronakrízy v podmienkach vybraných druhov neziskových účtovných jednotiek. Cieľom príspevku je poukázať na význam a osobitosti prijímateľov asignačnej dane ako špecifických účtovných jednotiek so zreteľom vplyvu koronakrízy na finančné zdravie týchto neziskových účtovných jednotiek.

Kľúčové slová

asignačná daň, prijímatelia, združenia, neziskové organizácie, nadácie, neinvestičné fondy

Abstract

The primary condition of non-profit accounting entities is to secure sufficient sources of funding. One of the important sources of financing is also the allocation tax, which represents the received share of the personal income tax paid, for non-profit accounting entities. The paper focuses on examining the recipients of the allocation tax in general and particularly at the time of the corona crisis in the conditions of selected types of non-profit accounting entities. The aim of the paper is to point out the importance and peculiarities of the allocation tax recipients as specific accounting entities concerning to the impact of the corona crisis on the financial health of these non-profit accounting entities.

Key words

Allocation tax, Recipients, Associations, Non-profit organisations, Foundations, Non-investment funds

JEL classification

JEL L31, JEL M41

1 Úvod

V zdravej demokratickej spoločnosti majú nezastupiteľné miesto aj neziskové účtovné jednotky. Zabezpečenie si dostatočných zdrojov financovania je primárnou podmienkou ich fungovania. Jedným z dôležitých zdrojov financovania je aj prijatá asignačná daň, ktorá predstavuje prijatý podiel zaplatenej dane z príjmov fyzických a právnických osôb.

Prijímateľmi asignačnej dane môžu byť nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, občianske združenia, organizácie s medzinárodným prvkom, Slovenský Červený kríž, subjekty výskumu a vývoja, účelové zariadenia cirkví a náboženských spoločností. Predmetom činnosti týchto neziskových účtovných jednotiek musí byť ochrana a podpora zdravia, prevencia, liečba, resocializácia drogovo závislých v oblasti zdravotníctva a sociálnych služieb, podpora a rozvoj športu, poskytovanie sociálnej pomoci, zachovanie kultúrnych hodnôt, podpora vzdelávania, ochrana

¹ Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra účtovníctva a audítorstva, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, alena.kordosova@euba.sk.

ľudských práv, ochrana a tvorba životného prostredia, veda a výskum, organizovanie a sprostredkovanie dobrovoľníckej činnosti. (zákon o dani z príjmov, 2003)

Objektom nášho skúmania sú neziskové účtovné jednotky ako prijímatelia asignačnej dane. Príspevok je zameraný na skúmanie prijímateľov asignačnej dane vo všeobecnosti a osobitne v čase koronakrízy v podmienkach vybraných druhov neziskových účtovných jednotiek. Cieľom skúmania prijímateľov asignačnej dane ako neziskových účtovných jednotiek je poukázať na význam a osobitosti prijímateľov asignačnej dane ako špecifických účtovných jednotiek so zreteľom vplyvu koronakrízy na finančné zdravie týchto neziskových účtovných jednotiek.

Na účely splnenia stanoveného cieľa príspevku najskôr uvádzame východiská skúmania neziskových účtovných jednotiek ako prijímateľov asignačnej dane, kde sa zameriavame najprv na podmienky registrácie prijímateľov asignačnej dane v podmienkach Slovenskej republiky. V rámci ďalšieho skúmania uvádzame aktuálne informácie o vývoji počtu prijímateľov asignačnej dane za ostatných dvadsať rokov a vývoji výšky prijatých finančných prostriedkov z asignačnej dane za ostatných dvadsať rokov so zhodnotením vplyvu koronakrízy na finančné zdravie vymedzených neziskových účtovných jednotiek. Následne analyzujeme počet prijímateľov asignačnej dane podľa vybraných druhov neziskových účtovných jednotiek v analyzovaných rokoch 2009 – 2020 a uvádzame prehľad percentuálneho podielu prijímateľov asignačnej dane podľa druhu neziskovej účtovnej jednotky za rok 2020. Za jednotlivé druhy neziskových účtovných jednotiek ďalej analyzujeme a porovnávame výšku prijatých finančných prostriedkov z asignačnej dane za roky 2020 a 2019 v TOP 10 združeniach, v TOP 10 neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby, v TOP 10 nadáciách a v TOP 10 neinvestičných fondoch so zhodnotením vplyvu koronakrízy na finančné zdravie vymedzených neziskových účtovných jednotiek. V samostatnej časti príspevku poukazujeme na osobitosti účtovného zobrazenia prijatej asignačnej dane.

Základom pre spracovanie príspevku boli rôznorodé literárne zdroje. Zaradíme medzi ne článok publikovaný vo vedeckom časopise Blahušiaková & Ondrušová (2020) a príspevky publikované v zborníkoch z vedeckých konferencií Blahušiaková (2020), Hladika & Mokošová & Molín (2017) a Máziková & Antalová (2020). Základnú právnu úpravu asignačnej dane zabezpečuje v súčasnosti zákon o dani z príjmov (2003) a základnú právnu úpravu účtovného zobrazenia asignačnej dane zákon o účtovníctve (2002), opatrenie MF SR (2007), opatrenie MF SR (2010) a opatrenie MF SR (2013).

2 Neziskové účtovné jednotky ako prijímatelia asignačnej dane

Neziskové účtovné jednotky na prijatie asignačnej dane musia splniť tieto podmienky:

- sú uvedené k 31. decembru predchádzajúceho kalendárneho roka v centrálnom registri prijímateľov vedenom Notárskou komorou SR podľa osobitného predpisu,
- sú zákonom vymedzené ako prijímatelia (druh účtovnej jednotky a predmet činnosti),
- vznikli najneskôr v priebehu kalendárneho roka, ktorý predchádza roku, v ktorom sa preukazuje splnenie podmienok,
- nemajú nedoplatok na dani do 15 dní po uplynutí lehoty na podanie daňového priznania,
- nemajú evidované nedoplatky na poisťovnícu na sociálne poistenie a zdravotnú poisťovňu neeviduje voči nim pohľadávky po splatnosti podľa osobitných predpisov,
- preukázať, že majú zriadený účet v banke alebo v pobočke zahraničnej banky, potvrdením nie starším ako 30 dní a oznámiť číslo tohto účtu,
- notár osvedčil neziskovým účtovným jednotkám a bez zbytočného odkladu oznámil Notárskej komore SR identifikačné údaje prijímateľov, názov banky alebo pobočky zahraničnej banky, v ktorej majú zriadený účet a číslo tohto účtu,

- sú zapísané do registra mimovládnych neziskových organizácií. (zákon o dani z príjmov, 2003)

V Tabuľke 1 uvádzame počet prijímateľov asignačnej dane a výšku prijatej sumy v analyzovaných rokoch 2002 – 2020. V roku 2021 bol počet zaregistrovaných prijímateľov asignačnej dane 15 683. Suma prijatej asignačnej dane za rok 2021 ešte nie je zverejnená.

Tab. 1: *Počet prijímateľov asignačnej dane a výška prijatej sumy*

Rok prijatia asignačnej dane	Počet prijímateľov	Prijatá suma v miliónoch eur
2002	3 925	3,4
2003	3 369	3,2
2004	3 826	27,9
2005	5 688	30,9
2006	7 062	37,3
2007	7 620	42,1
2008	7 720	49,2
2009	9 098	55,2
2010	9 557	44,1
2011	10 017	42,0
2012	10 565	44,7
2013	11 197	46,7
2014	11 908	52,2
2015	12 576	56,9
2016	13 293	61,6
2017	13 980	63,4
2018	14 915	68,3
2019	15 483	73,0
2020	15 832	53,4

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Molokáč & Hagara (2015), Štatistiky 2 % z dane (2021) a Výsledky za predchádzajúce roky (2021).

Ak skúmame počet prijímateľov asignačnej dane za ostatných dvadsať rokov, môžeme v zásade konštatovať neustály nárast počtu neziskových účtovných jednotiek, ktoré sú registrované ako prijímatelia asignačnej dane. Výnimkou boli len roky 2003 a 2004, kde nastal pokles v porovnaní s rokom 2002. Ďalšie zníženie počtu prijímateľov asignačnej dane pozorujeme v roku 2021, čo pripisujeme práve vplyvu koronakrízy. Došlo k poklesu o 149 neziskových účtovných jednotiek v porovnaní s rokom 2020 a rovnako vplyv koronakrízy je vidieť aj na nižšom náraste počtu prijímateľov asignačnej dane medzi rokmi 2019 a 2020, ktorý predstavuje zvýšenie len o 349 neziskových účtovných jednotiek. V súčasnosti v roku 2021 v porovnaní s rokom 2002 došlo k zvýšeniu počtu neziskových účtovných jednotiek ako prijímateľov asignačnej dane o 11 758 neziskových účtovných jednotiek.

Výška prijatej sumy neziskovými účtovnými jednotkami za ostatných dvadsať rokov, zaznamenáva kolísavý trend. Najvyššia poukázaná suma príslušnými daňovými úradmi na účty neziskových účtovných jednotiek bola v roku 2019, a to 73 071 422,53 € a najnižšia poukázaná suma bola v roku 2003 cca 3,2 milióna €. Na uvedený stav má vplyv nielen postupné zvyšovanie počtu neziskových účtovných jednotiek registrovaných ako prijímateľov asignačnej dane a zmena v percente, ktoré mohli fyzické osoby a právnické osoby poukazovať neziskovým účtovným jednotkám, ale v ostatných analyzovaných rokoch aj vplyv koronakrízy.

Od roku 2002 mohli asigovať fyzické osoby vo výške 1 % zo zaplatenej dane z príjmov. Od roku 2004 sa tento podiel dane zvýšil na 2 % a zároveň sa umožnila asignácia právnickým osobám. V tomto období mohli fyzické osoby a právnické osoby, ktoré sú daňovníkmi poukázať 2 % zo zaplatenej dane z príjmov. Od roku 2011 sa asignácia v dovtedajšej výške 2 % zo zaplatenej dane z príjmov podmienila poskytnutým darom. Táto zmena bola zavedená so zámerom zvýšiť spoluúčasťou zainteresovanosť poskytovateľov asignácie. Bez daru mohla odvtedy právnická osoba asigovať 1,5 % zo zaplatenej dane z príjmov. (Inštitút finančnej politiky, 2015) Uvedená zmena podmienok poskytovateľov asignácie mala výrazný vplyv v roku 2004 na výšku poukázanej sumy, ktorá dosiahla výšku 27,9 milióna €, čo predstavovalo nárast takmer o 25 miliónov € v porovnaní s predchádzajúcim rokom. V roku 2011 pokračoval negatívny trend poklesu sumy poukázanej podielu zaplatenej dane rovnako ako v roku 2010, tentokrát však spôsobený znížením percenta asigovanej dane v prípade neposkytnutia daru.

Od roku 2013 dochádza k možnosti poukázať vyššie percento podielu zaplatenej dane pre fyzické osoby. Fyzickým osobám sa od roku 2013 umožnilo asigovať 3 % zo svojej dane a podmienkou bolo preukázanie dobrovoľníckej činnosti v rozsahu najmenej 40 hodín ročne. Rovnako aj v súčasnosti sú fyzické osoby ako daňovníci oprávnení poukázať vymedzeným neziskovým účtovným jednotkám 2 % zo zaplatenej dane alebo 3 % v prípade, ak v príslušnom zdaňovacom období vykonávali dobrovoľnícku činnosť podľa zákona č. 406/2011 Z. z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov počas najmenej 40 hodín v zdaňovacom období a predložia o tom písomné potvrdenie.

Daňovník, ktorý je právnickou osobou, je oprávnený poukázať podiel zaplatenej dane do výšky 2 % za podmienky, že v zdaňovacom období, ktorého sa vyhlásenie týka alebo najneskôr v lehote na podanie tohto daňového priznania daroval finančné prostriedky najmenej vo výške 0,5 % zaplatenej dane ním určeným daňovníkom nezaloženým alebo nezriadeným na podnikanie na účely vymedzené v § 50 ods. 5 zákona o dani z príjmov. Ak daňovník neposkytne finančný dar ním určenému daňovníkovi nezaloženému alebo nezriadenému na podnikanie aspoň vo výške 0,5 % zaplatenej dane, je oprávnený poukázať v daňovom priznaní podiel zaplatenej dane len do výšky 1 %. Uvedený spôsob poskytnutia podielovej dane sa použil prvýkrát pri podaní za zdaňovacie obdobie 2016 a použije sa aj v rokoch 2017 – 2021. Postupné znižovania percenta podielu zaplatenej dane sa od 1. januára 2016 neaplikujú. (Výška poukázanej podielu zaplatenej dane, 2021)

Uvedené zmeny od roku 2013 a od roku 2016 výrazne neovplyvnili pozitívny trend v stále sa zvyšujúcej sume poukázanej asignačnej dane v jednotlivých rokoch. Vplyv koronakrízy na finančné zdravie vymedzených neziskových účtovných jednotiek v oblasti výšky prijatého podielu zaplatenej dane je badateľný v roku 2020, kde došlo k výraznému poklesu tohto príjmu neziskových účtovných jednotiek v porovnaní s predchádzajúcim rokom o takmer 20 miliónov €. Tento negatívny trend očakávame aj v roku 2021.

V Tabuľke 2 uvádzame počet prijímateľov asignačnej dane podľa jednotlivých druhov neziskových účtovných jednotiek v analyzovaných rokoch 2009 – 2020.

Tab. 2: Počet prijímateľov asignačnej dane podľa druhu neziskovej účtovnej jednotky

Rok prijatia podielu zaplatenej dane	Počet združení	Počet neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby	Počet nadácií	Počet neinvestičných fondov
2009	6 336	229	120	190
2010	6 607	256	153	203
2011	6 764	332	156	211
2012	7 123	322	99	223
2013	8 012	309	163	222
2014	8 631	391	162	217
2015	9 235	413	107	219
2016	9 989	437	109	222
2017	10 669	364	116	228
2018	11 448	411	184	231
2019	12 136	423	116	218
2020	12 551	523	111	222

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <https://finstat.sk/databaza-neziskoviek> [cit. 2021-10-01]

Ak skúmame počet prijímateľov asignačnej dane v období rokov 2009 až 2020 podľa vybraných druhov neziskových účtovných jednotiek, môžeme konštatovať, že vývoj ich počtu je rozdielny. V prípade združení zaznamenávame v každom účtovnom období ich nárast, počet neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby, počet nadácií a počet neinvestičných fondov zaznamenáva kolísavý trend, ich počet sa však radikálne nezvyšuje ani neznižuje. Zo skúmaných druhov neziskových účtovných jednotiek v roku 2020 zaznamenávame pokles počtu iba v prípade nadácií.

Prehľad percentuálneho podielu prijímateľov asignačnej dane podľa druhu neziskovej účtovnej jednotky je znázornený v Tabuľke 3.

Tab. 3: Percentuálny podiel prijímateľov asignačnej dane podľa druhu neziskovej účtovnej jednotky

Druh neziskovej účtovnej jednotky	Počet neziskových účtovných jednotiek	Počet prijímateľov v roku 2020	Percentuálny podiel
Združenia	62 336	12 551	20,13
Neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby	3 641	523	14,36
Nadácie	1 626	111	6,83
Neinvestičné fondy	720	222	30,83

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <https://finstat.sk/databaza-neziskoviek> [cit. 2021-10-01]

Najvyšší percentuálny podiel prijímateľov asignačnej dane z počtu neziskových účtovných jednotiek uvádzaných Finstatom podľa druhu majú neinvestičné fondy, a to 30,83 %. Nasledujú združenia s 20,13 %, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby s 14,36 % a najnižší podiel prijímateľov asignačnej dane majú nadácie, a to len 6,83 % z počtu nadácií uvádzaných Finstatom.

2.1 Združenia ako prijímatelia asignačnej dane

V rámci ďalšieho skúmania sme ako prvé analyzovali združenia ako zástupcov najvyššieho počtu prijímateľov asignačnej dane. Zamerali sme sa na TOP 10 združení, ktoré prijali najviac finančných prostriedkov v roku 2020 prostredníctvom asignačnej dane. Jednotlivé sumy prijatej asignačnej dane v rokoch 2020 a 2019 s uvedením ich absolútneho rozdielu zobrazuje Tabuľka 4.

Tab. 4: *Prijem asignačnej dane v TOP 10 združeniach*

Názov združenia	Asignačná daň v roku 2020	Asignačná daň v roku 2019	Absolútny rozdiel
Asociácia pomoci postihnutým – APPA	630 809	1 045 575	-414 766
SVETIELKO NÁDEJE	317 699	326 697	-8 998
Združenie maďarských rodičov na Slovensku	290 116	325 094	-34 978
Občianske združenie "JA SÁM"	262 183	288 186	-26 003
ČERVENÝ NOS Clowdoctors	261 861	317 476	-55 615
ONAS	240 315	355 169	-114 854
Liga proti rakovine Slovenskej republiky	232 349	342 962	-110 613
POMOCNÍČEK, o.z.	204 986	416 103	-211 117
Aktívny vozík, občianske združenie	191 806	317 532	-125 726
Energeticko-Chemický odborový zväz	151 846	161 875	-10 029

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <https://finstat.sk/databaza-neziskoviek> [cit. 2021-10-05]

Všetky združenia, ktoré sa dostali do rebríčka TOP 10 boli prijímateľmi asignačnej dane v roku 2020 aj v roku 2019. Z uvedených údajov môžeme konštatovať, že vo všetkých uvádzaných združeniach došlo v roku 2020 k poklesu prijatia finančných prostriedkov formou asignačnej dane. Najvyšší pokles finančných prostriedkov zaznamenalo občianske združenie Asociácia pomoci postihnutým – APPA, a to v sume 414 766 € a za ním nasleduje občianske združenie POMOCNÍČEK, o.z. Najmenší pokles príjmov z asignačnej dane zaznamenalo občianske združenie SVETIELKO NÁDEJE, a to v sume 8 998 €. Tento pokles prijatia finančných prostriedkov formou asignačnej dane v roku 2020 v porovnaní s predchádzajúcim rokom v združeniach môžeme pripísať najmä vplyvu koronakrízy.

2.2 Neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby ako prijímatelia asignačnej dane

Ďalšej analýze sme podrobili neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby. Zamerali sme sa opäť na TOP 10 neziskových organizácií, ktoré prijali najviac finančných prostriedkov v roku 2020 prostredníctvom asignačnej dane. Jednotlivé sumy prijatej asignačnej dane v rokoch 2020 a 2019 s uvedením ich absolútneho rozdielu zobrazuje Tabuľka 5.

Tab. 5: *Príjem asignačnej dane v TOP 10 neziskových organizáciách*

Názov neziskovej organizácie	Asignačná daň v roku 2020	Asignačná daň v roku 2019	Absolútny rozdiel
PLAMIENOK, n.o.	654 356	872 023	-217 667
DOBRY ANJEL, n.o.	265 212	363 606	-98 394
Liberta, n.o.	112 525	233 698	-121 173
Deťom s rakovinou, n.o.	102 991	117 289	-14 298
SVETIELKO POMOCI, n.o.	60 302	97 390	-37 088
PRE LUMEN, n.o.	38 364	51 265	-12 901
RELEVANT, n.o.	37 871	6 554	+31 317
Centrum pre filantropiu, n.o	36 234	X	+36 234
Ronald McDonald House Charities, n.o	33 523	34 515	-992
DEPAUL SLOVENSKO, nezisková organizácia	32 991	62 334	-29 343

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <https://finstat.sk/databaza-neziskoviek> [cit. 2021-10-05]

V porovnaní so združeniami, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, ktoré sa dostali do rebríčka TOP 10 neboli prijímateľmi asignačnej dane v roku 2019 všetky neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby v porovnaní s rokom 2020. Nezisková organizácia Centrum pre filantropiu, n.o. neprijala v roku 2019 žiadne finančné prostriedky vo forme asignačnej dane. Rozdiel v porovnaní so združeniami je aj v tom, že nie všetky analyzované neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby zaznamenali v roku 2020 pokles prijatia finančných prostriedkov formou asignačnej dane. Pokles nastal v ôsmich neziskových organizáciách a dve neziskové organizácie zaznamenali nárast týchto finančných prostriedkov. Najväčší pokles finančných prostriedkov zaznamenala nezisková organizácia PLAMIENOK, n.o., a to v sume 217 667 €, naopak najväčší nárast príjmov z asignačnej dane zaznamenala nezisková organizácia Centrum pre filantropiu, n.o., a to o sumu 36 234 €. V prípade neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby sa nedá jednoznačne zdôvodniť tento pokles/nárast prijatia finančných prostriedkov formou asignačnej dane v roku 2020 v porovnaní s predchádzajúcim rokom vplyvu koronakrízy.

2.3 Nadácie ako prijímatelia asignačnej dane

Nadácie sme v rámci ďalšieho skúmania analyzovali ako tretie v poradí. Opäť ako v predchádzajúcich neziskových účtovných jednotkách sme sa zamerali na TOP 10 nadácií, ktoré prijali najviac finančných prostriedkov v roku 2020 prostredníctvom asignačnej dane. Jednotlivé sumy prijatej asignačnej dane v rokoch 2020 a 2019 s uvedením ich absolútneho rozdielu zobrazuje Tabuľka 6.

Tab. 6: Príjem asignačnej dane v TOP 10 nadáciách

Názov nadácie	Asignačná daň v roku 2020	Asignačná daň v roku 2019	Absolútny rozdiel
Nadácia Pontis	2 174 236	2 661 939	-487 703
NADÁCIA VOLKSWAGEN SLOVAKIA	1 286 061	1 597 497	-311 436
Nadácia Kia Motors Slovakia	1 166 730	X	+1 166 730
Nadácia Slovenskej sporiteľne	1 039 700	1 007 046	+32 654
Nadácia ADELI	787 260	1 205 344	-418 084
Nadácia Tatra banky	713 275	748 313	-35 038
Nadácia VÚB	500 566	1 039 912	-539 346
Nadácia Allianz	471 937	496 037	-24 100
Nadácia EPH	439 319	1 300 497	-861 178
Nadácia Orange	434 682	662 984	-228 302

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <https://finstat.sk/databaza-neziskoviek> [cit. 2021-10-05]

Rovnako ako neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby aj spomedzi nadácií, ktoré sa dostali do rebríčka TOP 10 neboli prijímateľmi asignačnej dane v roku 2019 všetky nadácie v porovnaní s rokom 2020. Nadácia Kia Motors Slovakia neprijala v roku 2019 žiadne finančné prostriedky vo forme asignačnej dane. Rovnako v porovnaní s neziskovými organizáciami poskytujúcimi všeobecne prospešné služby nastala situácia, že nie všetky skúmané nadácie zaznamenali v roku 2020 pokles prijatia finančných prostriedkov formou asignačnej dane. Pokles nastal taktiež v ôsmych nadáciách a dve nadácie zaznamenali nárast týchto finančných prostriedkov. Najväčší pokles finančných prostriedkov zaznamenala nadácia EPH, a to o sumu 861 178 €, naopak najväčší nárast príjmov z asignačnej dane zaznamenala nadácia Kia Motors Slovakia, ktorá neprijala v roku 2019 žiadne finančné prostriedky vo forme asignačnej dane, a preto zvýšenie predstavuje až sumu 1 166 730 €. Nadácia Slovenskej sporiteľne zaznamenala zvýšenie o 32 654 €. Tak ako v prípade neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby aj v prípade nadácií sa nedá jednoznačne zdôvodniť, že tento pokles/nárast prijatia finančných prostriedkov formou asignačnej dane v roku 2020 v porovnaní s predchádzajúcim rokom spôsobila len koronakríza, môžeme však konštatovať, že má na poklese prijatých súm asignačnej dane výrazný podiel.

2.4 Neinvestičné fondy ako prijímatelia asignačnej dane

V poradí posledný druh neziskovej účtovnej jednotky ako prijímateľa asignačnej dane sme skúmali neinvestičné fondy. Zamerali sme sa rovnako na TOP 10 neinvestičných fondov, ktoré prijali najviac finančných prostriedkov v roku 2020 prostredníctvom asignačnej dane. Jednotlivé sumy prijatej asignačnej dane v rokoch 2020 a 2019 s uvedením ich absolútneho rozdielu zobrazuje Tabuľka 7.

Tab. 7: *Prijem asignačnej dane v TOP 10 neinvestičných fondoch*

Názov neinvestičného fondu	Asignačná daň v roku 2020	Asignačná daň v roku 2019	Absolútny rozdiel
Šafran, n.f.	34 586	50 003	-15 417
Spoločnosť absolventov a priateľov Technickej univerzity v Košiciach, neinvestičný fond	28 545	47 798	-19 253
Neinvestičný fond Rozvoj detskej chirurgie	25 779	32 056	-6 277
Onkológia - rádioterapia Poprad, n.f.	24 132	35 794	-11 662
ZDRAVIE V NÚDZI, n.f.	19 932	15 809	+4 123
Dóra - Dénes twins with SMA, n.f.	18 669	X	+18 669
Fond CEMMAC, n.f.	16 888	4 836	+12 052
TU SME, n.f.	15 427	22 421	-6 994
Naše Včielky, n. f.	15 044	18 562	-3 518
Neinvestičný fond Kliniky detí a dorastu	13 318	16 542	-3 224

Zdroj: vlastné spracovanie podľa <https://finstat.sk/databaza-neziskoviek> [cit. 2021-10-05]

V prípade neinvestičných fondov, ktoré sa dostali do rebríčka TOP 10 v roku 2020 boli prijímateľmi asignačnej dane v roku 2019 len deväti z nich. Neinvestičný fond Dóra – Dénes twins with SMA, n.f. neprijal v roku 2019 žiadne finančné prostriedky vo forme asignačnej dane. Podobne v porovnaní s nadáciami aj neziskovými organizáciami poskytujúcimi všeobecne prospešné služby nastala situácia, že nie všetky skúmané neinvestičné fondy zaznamenali v roku 2020 pokles prijatia finančných prostriedkov formou asignačnej dane. Pokles nastal v siedmych neinvestičných fondoch a tri neinvestičné fondy zaznamenali nárast týchto finančných prostriedkov. Najväčší pokles finančných prostriedkov zaznamenal neinvestičný fond Spoločnosť absolventov a priateľov Technickej univerzity v Košiciach, neinvestičný fond, a to o sumu 19 253 €, naopak najväčší nárast príjmov z asignačnej dane zaznamenal práve neinvestičný fond Dóra – Dénes twins with SMA, n.f., ktorý neprijal v roku 2019 žiadne finančné prostriedky vo forme asignačnej dane, a to o sumu 18 669 € a nasledoval neinvestičný fond Fond CEMMAC, n.f. so sumou 12 052 €. Môžeme vyjadriť názor aj v prípade neinvestičných fondov, rovnako ako sme ho vyjadrili v prípade neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby a nadácií, že tento pokles/nárast prijatia finančných prostriedkov formou asignačnej dane v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 spôsobil najmä vplyv koronakrízy.

3 Účtovné zobrazenie prijatej asignačnej dane

V podvojnóm účtovníctve neziskových účtovných jednotiek sa prijaté príspevky účtujú v účtovej skupine 66 – *Prijaté príspevky* na príslušné účty v členení podľa jednotlivých druhov príspevkov. Na samostatných syntetických účtoch sa účtujú prijaté príspevky od organizačných zložiek; od právnických organizácií; od fyzických osôb; prijaté členské príspevky; príspevky z podielu zaplatenej dane a prijaté príspevky z verejných zbierok. Na účtovanie prijatej asignačnej dane je určený účet 665 – *Príspevky z podielu zaplatenej dane*.

V prospech účtu 665 – *Príspevky z podielu zaplatenej dane* sa účtuje príspevok od právnických osôb a fyzických osôb podľa zákona o dani z príjmov so súvzťažným zápisom na ťarchu účtu 221 – *Bankové účty*. Ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, sa zostatok príspevku z podielu zaplatenej dane za účtovné obdobie, ktorý bude spotrebovaný v nasledujúcom účtovnom období, účtuje v prospech účtu 384 – *Výnosy budúcich období*. Pri použití prostriedkov podielu zaplatenej dane na obstaranie pozemku, na ktorom sa uskutoční výstavba, pozemku, na ktorom je vybudovaná nehnuteľnosť alebo na obstaranie dlhodobého majetku odpisovaného, ktorý bude využívať prijímateľ podielu zaplatenej dane, sa účtuje na ťarchu účtu 665 – *Príspevky z podielu zaplatenej dane* a v prospech účtu 384 – *Výnosy budúcich období*. V časovej a vecnej súvislosti s účtovaním odpisov dlhodobého majetku, opravných položiek k dlhodobému majetku alebo zostatkovej ceny dlhodobého majetku pri vyradení dlhodobého majetku obstaraného z príspevku podielu zaplatenej dane sa účtuje vo výške odpisov dlhodobého majetku, opravných položiek k dlhodobému majetku alebo zostatkovej ceny dlhodobého majetku pri vyradení dlhodobého majetku na ťarchu účtu 384 – *Výnosy budúcich období* a v prospech účtu 665 – *Príspevky z podielu zaplatenej dane*. (opatrenie MF SR, 2007)

Na ťarchu účtu 565 – *Poskytnuté príspevky z podielu zaplatenej dane* sa v účtovnej jednotke, ktorá je prijímateľom podielu zaplatenej dane, účtuje, ak príspevky poskytne inej právnickej osobe, súvzťažne v prospech účtu 325 – *Ostatné záväzky* alebo v prospech účtu 221 – *Bankové účty*. V účtovníctve inej právnickej osoby sa účtuje prijatý príspevok z podielu zaplatenej dane od prijímateľa podielu zaplatenej dane v prospech účtu 662 – *Prijaté príspevky od právnických osôb*. (opatrenie MF SR, 2007)

Základné informácie o prijatých príspevkoch vykazujú neziskové účtovné jednotky vo Výkaze ziskov a strát (Výkaz ziskov a strát Úč NUJ 2 – 01) osobitne za bežné účtovné obdobie v rámci hlavnej nezdaňovanej činnosti a za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie. Informácie o týchto výnosoch, ktoré vysvetľujú a dopĺňajú údaje uvádzané vo výkaze ziskov a strát obsahujú poznámky ako tretia súčasť účtovnej závierky. V poznámkach v článku *IV. Informácie, ktoré dopĺňajú a vysvetľujú údaje vo výkaze ziskov a strát* sa uvádzajú okrem iných informácií, opis a vyčíslenie hodnoty významných položiek prijatých darov a v tabuľkovej forme aj informácie o účele a výške použitia podielu zaplatenej dane.

V jednoduchom účtovníctve neziskových účtovných jednotiek sa prijaté príspevky účtujú v peňažnom denníku v členení na príjmy z darov a príspevkov; z členských príspevkov; z podielu zaplatenej dane a z verejných zbierok. Základné informácie o prijatých príspevkoch vykazujú neziskové účtovné jednotky vo Výkaze o príjmoch a výdavkoch (Úč NO 1 – 01) v rámci nezdaňovanej činnosti v členení zodpovedajúcom členeniu príjmov v peňažnom denníku.

4 Záver

Výsledky analýzy prijatej asignačnej dane neziskovými účtovnými jednotkami v období rokov 2002 - 2020 dokazujú, že predstavujú dôležitú súčasť zdrojov financovania neziskových účtovných jednotiek. Počet neziskových účtovných jednotiek, ktoré sú prijímateľmi asignačnej dane vo väčšine analyzovaných rokoch rastie, výnimkou boli roky 2003 a 2004 a vplyvom koronakrízy sa tento pozitívny trend zastavil v ostatných rokoch. Výška sumy poukázaná neziskovým účtovným jednotkám za ostatných dvadsať rokov zaznamenáva kolísavý trend. Na tento kolísavý trend má vplyv nielen postupné zvyšovanie počtu neziskových účtovných jednotiek registrovaných ako prijímateľov podielu asigančnej dane a zmena v percente, ktoré mohli fyzické osoby a právnické osoby poukazovať neziskovým účtovným jednotkám, ale v ostatných analyzovaných rokoch aj vplyv koronakrízy. Tá spôsobila, že jej negatívny vplyv na výšku prijatej asignačnej dane bol v roku 2020 výrazný a tento jej negatívny vplyv na finančné zdravie vymedzených neziskových účtovných jednotiek očakávame aj v ďalších

rokoch. Ak skúmame počet prijímateľov asignačnej dane v období rokov 2009 až 2020 podľa vybraných druhov neziskových účtovných jednotiek (združenia, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, nadácie a neinvestičné fondy) môžeme konštatovať, že vývoj ich počtu je rozdielny, avšak radikálne sa nezvyšuje ani neznižuje. Najvyšší percentuálny podiel prijímateľov asignačnej dane z počtu neziskových účtovných jednotiek uvádzaných Finstatom podľa analyzovaných druhov mali v roku 2020 neinvestičné fondy, a to 30,83 % a najnižší podiel prijímateľov asignačnej dane mali nadácie, a to len 6,83 % z počtu nadácií uvádzaných Finstatom. V skúmaných TOP 10 prijímateľov asignačnej dane v roku 2020 za jednotlivé druhy neziskových účtovných jednotiek najvyššiu sumu asignačnej dane prijali nadácie a najnižšiu sumu neinvestičné fondy. Všetky združenia, ktoré sa dostali do rebríčka TOP 10 boli prijímateľmi asignačnej dane v roku 2020 aj v roku 2019 a vo všetkých uvádzaných združeniach došlo v roku 2020 k poklesu prijatia finančných prostriedkov formou asignačnej dane v porovnaní s rokom 2019. Spomedzi neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby, nadácií aj neinvestičných fondov, ktoré sa dostali do rebríčka TOP 10 neboli prijímateľmi asignačnej dane v roku 2019 všetky uvedené neziskové účtovné jednotky v porovnaní s rokom 2020. Rozdiel v týchto troch druhoch neziskových účtovných jednotiek v porovnaní so združeniami je aj v tom, že nie všetky analyzované druhy neziskových účtovných jednotiek zaznamenali v roku 2020 pokles prijatia finančných prostriedkov formou asignačnej dane. V niektorých z nich bol zaznamenaný nárast prijatia finančných prostriedkov formou asignačnej dane. Príčinou bolo v troch neziskových účtovných jednotkách (jedna nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby, jedna nadácia a jeden neinvestičný fond), že v roku 2019 neboli prijímateľmi asignačnej dane a v štyroch prípadoch (jedna nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby, jedna nadácia a dva neinvestičné fondy) nastalo zvýšenie asignačnej dane v porovnaní s rokom 2019. Väčšina analyzovaných neziskových účtovných jednotiek však prijala oveľa menej finančných prostriedkov formou asignačnej dane v roku 2020 v porovnaní s predchádzajúcim rokom a záverom preto môžeme konštatovať, že na tomto poklese prijatých súm asignačnej dane má výrazný podiel vplyv koronakrízy.

Príspevok bol spracovaný v rámci riešenia grantovej úlohy VEGA 1/0121/21 *Analýza vplyvu krízy súvisiacej s COVID-19 na finančné zdravie subjektov v Slovenskej republike.*

Literatúra

- [1] Blahušiaková, M. (2020). Vplyv uzavretia ekonomiky v rámci 1. vlny epidémie COVID-19 na ekonomickú situáciu subjektov v Slovenskej republike: <The> Impact of Economic Lockdown Within the 1st Wave of Epidemics COVID-19 on the Economic Situation of Subjects in the Slovak Republic. *AIESA – Budovanie spoločnosti založenej na vedomostiach: recenzovaný zborník - 19. medzinárodná vedecká konferencia organizovaná pod záštitou rektora Ekonomickej univerzity v Bratislave prof. Ing. Ferdinanda Daňa, PhD. a dekana Fakulty hospodárskej informatiky prof. Ing. Ivana Brezinu, CSc., 13. novembra 2020, Bratislava*, 19-29.
- [2] Blahušiaková, M., & Ondrušová, L. (2020). Lockdown a jeho dopady na ekonomické subjekty v Slovenskej republike. *Ekonomika a informatika: vedecký časopis FHI EU v Bratislave a SSHI*, 18(2), 29-46.
- [3] Hladíka, M., & Mokošová, D., & Molín, J. (2017) Comparison of national accounting framework - the case of Croatia, Slovakia and Czechia. *Economy of Eastern Croatia - vision and growth : 6th International scientific symposium : Osijek, 25th -27th May 2017, Croatia.* – Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku, 1028-1044.

-
- [4] <https://finstat.sk/databaza-neziskoviek>
- [5] Máziková, K., & Antalová, R. (2020). Reducing Economic Impact of COVID-19 Pandemic from Accounting Entity Perspective. *Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace: sborník z mezinárodní vědecké konference, Slapy, 8.-10. září 2020*, 116-120.
- [6] Molokáč, T., & Hagara, E. (2015). Dve percentá informácií o asignácii. *Inštitút finančnej politiky. Komentár 2015/05*.
- [7] Opatrenie MF SR č. MF/24342/2007-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a účtovej osnove pre účtovné jednotky, ktoré nie sú založené alebo zriadené na účel podnikania v znení neskorších predpisov.
- [8] Opatrenie MF SR č. MF/24975/2010-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a podrobnosti o usporiadaní, označovaní položiek účtovnej závierky, obsahom vymedzení niektorých položiek a rozsahu údajov určených z účtovnej závierky na zverejnenie pre účtovné jednotky účtujúce v sústave jednoduchého účtovníctva, ktoré nie sú založené alebo zriadené na účel podnikania v znení neskorších predpisov.
- [9] Opatrenie MF SR č. MF/17616/2013-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahom vymedzení položiek individuálnej účtovnej závierky, termíny a miesto ukladania individuálnej účtovnej závierky a výročnej správy pre účtovné jednotky účtujúce v sústave podvojného účtovníctva, ktoré nie sú založené alebo zriadené na účely podnikania v znení neskorších predpisov.
- [10] Štatistiky 2 % z dane (2021). Dostupné na: <http://www.dvepercenta.sk/stats.php>
- [11] Výsledky za predchádzajúce roky (2021). Dostupné na: <http://rozhodni.sk/prijimatel/databazy/>
- [12] Výška poukázaného podielu zaplatenej dane (2021). Dostupné na: <https://podpora.financnasprava.sk/283818-V%C3%BD%C5%A1ka-pouk%C3%A1zan%C3%A9ho-podielu-zaplatenej-dane>
- [13] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
- [14] Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Digitálna deprivácia a COVID-19

Viera Labudová¹

Abstrakt

Pandémia COVID-19 zasiahla vzdelávacie systémy všetkých krajín Európy. Školské systémy na túto krízu reagovali rýchlo, prispôbili doterajší systém práce zmeneným podmienkam a pomerne plynulo prešli na online vzdelávanie. To si vyžiadalo oveľa intenzívnejšie využívanie informačných technológií. Hoci by sa mohlo zdať, že vlastníctvo počítača je v súčasnosti samozrejmosťou, podľa zisťovania EU SILC 2019 na Slovensku nemalo v roku 2019 počítač 26 % domácností zahrnutých do výberového súboru zisťovania a pripojenie k internetu nemalo 25 % domácností. V príspevku sme sa zamerali na charakterizovanie tých domácností, ktoré nevlastnia počítač a domácností, ktoré nemajú pripojenie k internetu.

Kľúčové slová

pandémia COVID-19, digitálna deprivácia, logistická regresia

Abstract

The COVID-19 pandemic has affected the education systems of all European countries. School systems have responded quickly to this crisis, adapting the current system of work to changing conditions and moving relatively smoothly to online education. This has required a much more intensive use of information technology. Although it might seem that owning a computer is a matter of course today, according to the EU SILC 2019 survey in Slovakia, in 2019, 26 % of households included in the sample did not have a computer and 25 % of households did not have an Internet connection. In this paper, we focus on the characterization of those households that do not own a computer and households that do not have an Internet connection.

Key words

COVID-19 pandemic, digital deprivation, logistic regression

JEL classification

I24, I30, D60

1 Úvod

Globálna pandémia Covid-19 je krízou nevídaného rozsahu, ktorá ohrozuje životy ľudí a ktorá zmenila doterajší zaužívaný spôsob života. V dôsledku veľmi rýchleho šírenia vírusu došlo k drastickým režimom sociálneho dištancovania a izolácie takmer globálneho charakteru. Základné piliere spoločnosti a jej inštitúcií boli vystavené kombinovanému účinku krízy v zdravotníctve, pokračujúcej ekologickej katastrofy a krízy globalizácie, výsledkom čoho bolo náhle zastavenie akýchkoľvek foriem fyzickej mobility (Grek & Landri, 2021).

Pandémia zasiahla aj vzdelávacie systémy na celom svete, čo viedlo k takmer úplnému zatvoreniu škôl, univerzít a vysokých škôl (<https://www.ecepa.eu>). Vzdelávanie zrazu stálo pred mimoriadne novou realitou: zatvorenie škôl postihlo až 1,5 miliardy žiakov a študentov v 188 krajinách, čo spôsobilo najväčšie hromadné prerušenie vzdelávania v modernej histórii (OECD, 2021 b).

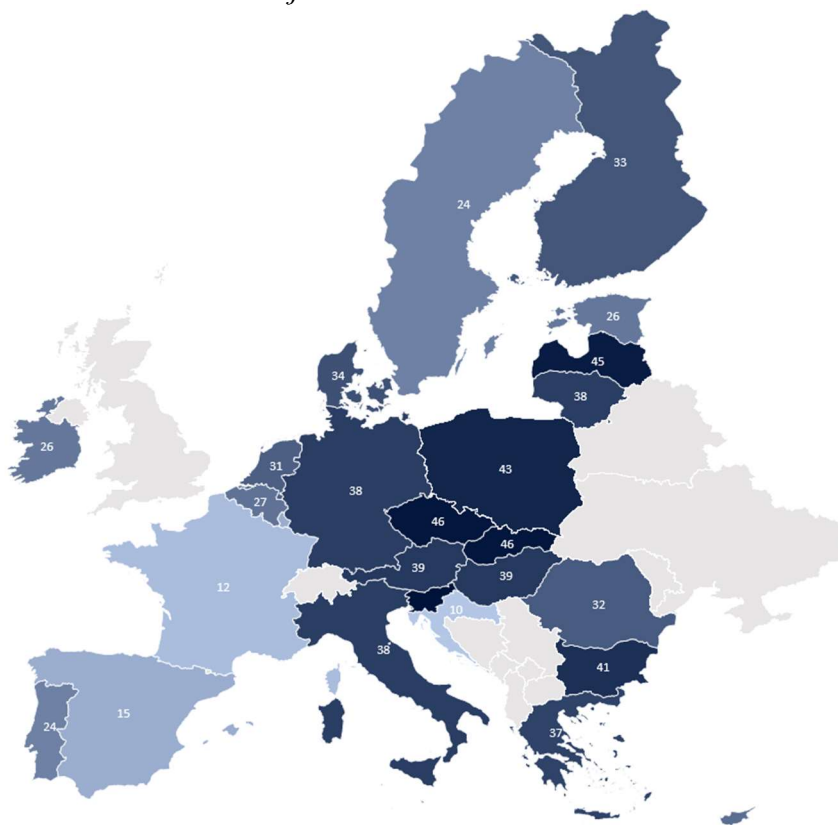
---

¹ Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra štatistiky, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, viera.labudova@euba.sk.

2 Vplyv pandémie COVID-19 na vzdelávacie systémy v Európe

Organizácia UNESCO (<https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>) zverejnila údaje o vládou nariadenom zatvorení vzdelávacích inštitúcií, ktoré sa týkalo väčšiny alebo celej študentskej populácie zaradenej od predškolských zariadení až po vyššie stredné školy (úrovne ISCED 0 až 3). Jedným zo sledovaných ukazovateľov bola dĺžka obdobia (v týždňoch), počas ktorého boli na základe rozhodnutia vlády úplne alebo čiastočne zatvorené školy v jednotlivých krajinách. Na obr. 1 sú krajiny EÚ zobrazené podľa dĺžky obdobia, počas ktorého boli v dôsledku COVID-19 zatvorené školy na ich území a to buď čiastočne alebo úplne.

Obr. 1: Obdobie (v týždňoch), kedy boli v dôsledku COVID-19 zatvorené školy v krajinách EÚ

Zdroj: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>, vlastné spracovanie

Poznámka: Úplné zatvorenie škôl sa vzťahuje na situácie, keď boli kvôli COVID-19 zatvorené všetky školy na celoštátnej úrovni. Čiastočné zatváranie škôl sa týka zatvárania škôl v niektorých regiónoch alebo niektorých ročníkoch alebo skrátenia vyučovacieho času (<https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>).

Slovensko sa zaradilo ku krajinám, v ktorých boli úplne alebo čiastočne zatvorené školy dlhšie ako 40 týždňov (v Slovinsku 47 týždňov, Česku 46, Slovensku 46, Lotyšsku 45, Poľsku 43 a v Bulharsku 41 týždňov). Oproti tomu boli v Luxembursku, Španielsku, Francúzsku a Chorvátsku školy zatvorené menej ako 20 týždňov.

Keďže pandémia koronavírusu (COVID-19) stále zúri, prerušenie vzdelávania sa predĺžilo do roku 2021 a mnohé vzdelávacie systémy stále zápasia so zaistením kontinuity vzdelávania (OECD, 2021 a). Osemnásť mesiacov po jej vypuknutí sú školy pre takmer 77 miliónov študentov v šiestich krajinách úplne zatvorené. Približne 27 percent krajín na celom svete má naďalej úplne alebo čiastočne zatvorené školy. Odhadom 131 miliónov študentov v 11

krajinách vynechalo doteraz v dôsledku pandémie viac ako tri štvrtiny svojho vzdelávania (www.unicef.org). V akademickom roku 2020/21 zatvorilo svoje školy na národnej úrovni 44 z 53 krajín európskeho regiónu WHO (OECD, 2021 b).

Pandémia COVID-19 preto prinútila vlády na celom svete, a najmä vo všetkých európskych krajinách, produkovať životaschopné riešenia toho, že došlo k náhlemu prerušeniu štandardných prístupov ku vzdelávaniu. Možno konštatovať, že školské systémy na túto krízu reagovali rýchlo, doslova cez noc, pričom sme sa stali svedkami sústredeného a rýchleho adaptačného úsilia s cieľom vytvoriť prostredie domáceho vzdelávania a online vzdelávania, v ktorom môžu študenti a učitelia komunikovať, a to na všetkých stupňoch vzdelávacieho systému (Grek & Landri, 2021; Dimopoulos et al., 2021).

Aj napriek tomuto úsiliu malo zatváranie škôl vážny vplyv na kvalitu vzdelávania, rozvoj a blahobyt detí a mladistvých. Okrem toho, že ich pripravilo o nevyhnutné sociálne interakcie, ktoré podporujú ich duševnú pohodu, viedlo k organizovaniu vzdelávania na diaľku, ktoré neponúkalo rovnako kvalitné výsledky ako prezenčné vzdelávanie. Navyše, dokonca aj v najlepších podmienkach, sociálne znevýhodnené deti a deti, ktoré potrebujú väčšiu podporu vzdelávania zaostávali, čím sa zvýšila sociálna nerovnosť medzi krajinami a v rámci nich (Doyle, 2020; Armitage, & Nellums, 2020; OECD, 2021 a).

3 Digitálna deprivácia

Využívanie digitálnych technológií a ich globalizačné dôsledky nie sú vo vzdelávaní novinkou, ale pandémia COVID-19 zovšeobecnila ich používanie vo vzdelávacích postupoch. Podľa Tesara (2020) Covid-19 bol v niektorých ohľadoch skôr akcelerátorom procesov, ktoré boli pred časom uvedené do pohybu, než radikálnym tvorcom zmeny vo vzdelávaní. To znamená, že nevyhnutnosť sa náhle, bez akýchkoľvek konzultácií stala jasnou, najľahšou a najlogickejšou cestou vpred v čase kríz.

V dnešnej dobe predstavuje vlastníctvo počítača a pripojenie k internetu možnosť udržať krok so vzdelávaním. Relevantnou je aj možnosť zostať v sociálnom kontakte s rodinou, priateľmi a rovesníkmi (Ellis et al., 2020). Nie všetky deti v Európe však majú počítač alebo internetové pripojenie. V skutočnosti bolo podľa najnovších výsledkov štatistického zisťovania EU SILC v roku 2019 v priemere digitálne deprivovaných 5,3 % detí vo veku 6 – 16 rokov v krajinách EÚ, čo znamená, že žili v domácnostiach, ktoré si nemôžu dovoliť mať počítač, a / alebo žili s dospelými, ktorí tvrdili, že si nemôžu dovoliť internetové pripojenie na osobné domáce použitie. Rozdiely medzi európskymi krajinami sú veľké. V severských krajinách, pobaltských krajinách, Spojenom kráľovstve a kontinentálnej Európe je podiel digitálne deprivovaných detí nízky. Na Islande je to asi iba 0,4 % detí, v Estónsku 0,7 %, v Nórsku 1,1 %. Vo väčšine krajín tejto časti Európy neprekračuje tento podiel 5 %. Výnimkou je Slovensko, kde bol podiel digitálne deprivovaných detí až 5,5 %. Pre porovnanie, v Poľsku a Česku to bolo len 1,5 %, no v Maďarsku až 11,6 %. Najvyšší podiel takýmto spôsobom deprivovaných detí majú krajiny východnej Európy a Stredomoria. V Rumunsku predstavuje ich podiel až 23,1 % a v Bulharsku 20,8 %. Zo stredomorských krajín sú podmienky pre internetové pripojenie a používanie počítača v rodinách so školopovinnými deťmi najhoršie v Španielsku (8,8 %) a v Taliansku (6,5 %) (Ayllón et al., 2021).

4 Využívanie informačných technológií na Slovensku

Na Slovensku možno informácie o prístupe k internetu, alebo vlastníctve počítača v domácnostiach a u jednotlivcov získať zo štatistického zisťovania o informačných a komunikačných technológiách (IKT). Toto zisťovanie o informačnej spoločnosti na meranie rozvoja v oblasti využívania IKT v podnikoch a v domácnostiach sa na Slovensku realizuje od roku 2002 a to na základe nariadenia Európskej komisie. Cieľom štatistického zisťovania IKT

je zistiť úroveň vybavenosti domácností informačnými a komunikačnými technológiami a zároveň zistiť úroveň znalostí týchto technológií u jednotlivcov (ŠÚ SR, 2020). Ďalším zdrojom údajov o prístupe k internetu alebo vlastníctve počítača je zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností EU SILC, ktorého súčasťou sú premenné indikujúce depriváciu v používaní internetu a vlastníctve počítača: SHS095 – máte internet (áno; nie – nemôžem si to dovoliť; nie – z iných dôvodov), HS090 – máte počítač (áno; nie – nemôžem si to dovoliť; nie – z iných dôvodov). Na základe údajov SILC 2019 (UDB 31/08/2020, zdroj: ŠÚ SR) si počítač nemôže dovoliť 4,94 % domácností, z iných dôvodov ako je vynútená materiálna deprivácia nevlastní počítač 21,07 % domácností. Internetové pripojenie má 75,03 % domácností, nemôže si ho dovoliť 4,24 % a internetové pripojenie z iných dôvodov nemá 20,73 % domácností analyzovanej vzorky tohto zisťovania.

4.1 Výsledky modelu logistickej regresie

V tomto príspevku sme sa zamerali na analýzu práve tých domácností, ktoré nevlastnia počítač (odpovedali: nie – nemôžem si to dovoliť; nie – z iných dôvodov premennej HS090) a osobitne tých domácností, ktoré nemajú internetové pripojenie (odpovedali: nie – nemôžem si to dovoliť; nie – z iných dôvodov premennej SHS095). Sledovali sme vplyv vybraných charakteristík domácnosti na pravdepodobnosť, že domácnosť nemá internetové pripojenie a na pravdepodobnosť, že nemá počítač. Z charakteristík domácností sme vybrali tieto: kraj, v ktorom domácnosť žije, jednorodičovská domácnosť (pôvodnú premennú typ domácnosti sme zmenili na dvojkategoriálnu premennú s kategóriami jednorodičovská domácnosť a ostatné), domácnosť dvoch dospelých s tromi a viac deťmi (pôvodnú premennú typ domácnosti sme zmenili na dvojkategoriálnu premennú s kategóriami domácnosť dvoch dospelých s tromi a viac deťmi a ostatné), ohrozenie rizikom chudoby a závažná materiálna deprivácia. Okrem týchto premenných sme použili premenné, ktoré opisujú osobu žijúcu v tejto domácnosti (zvolili sme osobu zodpovednú za bývanie): pohlavie a stupeň dosiahnutého vzdelania (vytvorili sme jednu kategóriu pre stupne nižšie ako primárne, primárne a nižšie sekundárne vzdelanie a do druhej kategórie sme zahrnuli ostatné stupne podľa klasifikácie ISCED)². Východiskom pri výbere týchto premenných bola analýza digitálnej deprivácie detí v Európe (Ayllón et al., 2021), v ktorej sa skúmal vplyv toho, že dieťa žije v domácnosti s jedným rodičom; v chudobnej rodine; v závažne materiálne deprivovanej domácnosti; s aspoň jedným rodičom mimoeurópskeho pôvodu; s rodičmi, ktorí majú nižšie sekundárne vzdelanie a s najmenej dvoma ďalšími súrodencami mladšími ako 18 rokov na jeho digitálnu depriváciu.

Boli vytvorené dva modely logistickej regresie³. Jeden so závislou premennou *pripojenie na internet* (premenná SHS095) a druhý, v ktorom bola modelovaná premenná *vlastníctvo počítača* (premenná HS090). U oboch premenných sme zlúčili kategóriu nie – nemôžem si to dovoliť s kategóriou nie – z iných dôvodov. Modely slúžili na odhad pravdepodobnosti, že domácnosť nemá počítač, resp. pravdepodobnosti, že nemá pripojenie k internetu, pričom sme nerozlišovali medzi vynúteným nedostatkom a inými dôvodmi nevlastnenia.

Obidva modely boli štatisticky významné, to znamená, že aspoň jedna zo vstupných premenných štatisticky významne pôsobila na modelovanú premennú (Tab. 1, Tab. 2).

² V modeli logistickej regresie boli všetky vstupné premenné nahradené umelými premennými. Pri ich vytváraní bolo použité kódovanie 0,1.

³ Podrobnosti o teoretickom princípe modelu logistickej regresie v Allison (2012), Terek et al. (2010), Stankovičová & Vojtková (2007).

Tab. 1: Test štatistickej významnosti modelu so závislou premennou pripojenie na internet

Testing Global Null Hypothesis: BETA=0			
Test	Chi-Square	DF	Pr > ChiSq
Likelihood Ratio	835,7118	13	<0,0001
Score	877,6081	13	<0,0001
Wald	647,4731	13	<0,0001

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide 5.1

Tab. 2: Test štatistickej významnosti modelu so závislou premennou vlastníctvo počítača

Testing Global Null Hypothesis: BETA=0			
Test	Chi-Square	DF	Pr > ChiSq
Likelihood Ratio	887,5902	13	<0,0001
Score	930,8242	13	<0,0001
Wald	680,4866	13	<0,0001

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide 5.1

V modeli so závislou premennou *pripojenie na internet* štatisticky významne pôsobili na modelovanú premennú (predikcia odpovede „nie“) na všetkých štandardne používaných hladinách významnosti všetky vstupné premenné okrem premennej *kraj*, ktorej vplyv bol štatisticky významný na hladine vyššej ako 0,0487 (Tab. 3).

Tab. 3: Test štatistickej významnosti premenných modelu so závislou premennou pripojenie na internet

Type 3 Analysis of Effects			
Effect	DF	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq
pohlavie	1	57,1987	<0,0001
vzdelanie	1	251,4978	<0,0001
riziko chudoby	1	44,8432	<0,0001
deprivácia	1	111,4417	<0,0001
2 dospelí, 3+detí	1	26,0922	<0,0001
kraj	7	14,1415	0,0487
1-rodičovská domácnosť	1	37,9900	<0,0001

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide 5.1

Na premennú *vlastníctvo počítača* (predikcia odpovede „nie“) mali významný vplyv na akejkoľvek štandardne používanej hladine významnosti rovnako všetky premenné okrem kraja, kde bol štatisticky významný vplyv preukázaný na hladine významnosti vyššej ako 0,0131 (Tab. 4).

Tab. 4: Test štatistickej významnosti premenných modelu so závislou premennou vlastníctvo počítača

Analysis of Effects			
Effect	DF	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq
pohlavie	1	60,6149	<0,0001
vzdelanie	1	254,7696	<0,0001
riziko chudoby	1	48,3689	<0,0001
deprivácia	1	130,7549	<0,0001
2 dospelí, 3+detí	1	31,0739	<0,0001
kraj	7	17,7693	0,0131
1-rodičovská domácnosť	1	40,9402	<0,0001

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide 5.1

Vplyv umelých premenných, ktorými boli v modeli logistickej regresie nahradené pôvodné premenné, na šancu domácnosti „nemať pripojenie k internetu“, resp. „nevlastniť počítač“ vyjadrujú hodnoty bodových odhadov pomeru šancí (Tab. 5, Tab. 6).

Tab. 5: Odhady parametrov modelu, pomeru šancí, výsledok Waldovho testu modelu so závislou premennou pripojenie na internet (modelovaná hodnota „nie“)

Parameter	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	p-value	Exp(beta)
Intercept	-4,2505	0,6425	43,7679	<0,0001	0,014
pohlavie (muž)	-0,5204	0,0688	57,1987	<0,0001	0,594
pohlavie (žena)	referenčná kategória				
vzdelanie (000, 100, 200)	1,5145	0,0955	251,4978	<0,0001	4,547
ostatné stupne vzdelania	referenčná kategória				
riziko chudoby (nie)	-0,7064	0,1055	44,8432	<0,0001	0,493
riziko chudoby (áno)	referenčná kategória				
deprivácia (nie)	-1,2046	0,1141	111,4417	<0,0001	0,300
deprivácia (áno)	referenčná kategória				
2 dospelí, 3+deti (nie)⁴	1,7974	0,3519	26,0922	<0,0001	6,034
2 dospelí, 3+deti (áno)	referenčná kategória				
Bratislavský kraj	-0,2809	0,1313	4,5763	0,0324	0,755
Trnavský kraj	-0,0611	0,1395	0,1918	0,6615	0,941
Trenčiansky kraj	-0,00345	0,1359	0,0006	0,9798	0,997
Nitriansky kraj	-0,0802	0,1319	0,3698	0,5431	0,923
Žilinský kraj	0,0128	0,1342	0,0092	0,9237	1,013
Banskobystrický kraj	-0,2699	0,1335	4,0874	0,0432	0,763
Prešovský kraj	-0,2902	0,1353	4,6016	0,0319	0,748
Košický kraj	referenčná kategória				
1-rodíčovská domácnosť (nie)⁵	3,2950	0,5346	37,9900	<0,0001	26,976
1-rodíčovská domácnosť (áno)	referenčná kategória				

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide 5.1

⁴ Patria sem tieto typy domácností: jednočlenná domácnosť, domácnosť 2 dospelých bez závislých detí – obaja vo veku pod 65 rokov, domácnosť 2 dospelých bez závislých detí – aspoň jeden dospelý vo veku 65 rokov a viac, ostatné domácnosti bez závislých detí, domácnosť 2 dospelých s 1 závislým dieťaťom, domácnosť 2 dospelých s 2 závislými deťmi, domácnosť s 1 rodičom a s 1 alebo viac závislými deťmi, ostatné domácnosti so závislými deťmi.

⁵ Patria sem tieto typy domácností: jednočlenná domácnosť, domácnosť 2 dospelých bez závislých detí – obaja vo veku pod 65 rokov, domácnosť 2 dospelých bez závislých detí – aspoň jeden dospelý vo veku 65 rokov a viac, ostatné domácnosti bez závislých detí, domácnosť 2 dospelých s 1 závislým dieťaťom, domácnosť 2 dospelých s 2 závislými deťmi, domácnosť 2 dospelých s 3 alebo viac závislými deťmi, ostatné domácnosti so závislými deťmi.

Šanca nepripojenia na internet predstavuje u domácnosti, ktorá nie je ohrozená rizikom chudoby približne polovicu šance, ktorú má domácnosť ohrozená rizikom chudoby⁶. Približne rovnaký vzťah platí aj pre šancu domácnosti nevlastniť počítač. Pomer šance nemať pripojenie k internetu (nevlastniť počítač) domácnosti, ktorá nie materiálne deprivovaná a materiálne deprivovanej domácnosti je 0,3 (0,269). Pri porovnávaní šanci nemať pripojenie k internetu domácností, ktoré majú rôznu krajskú príslušnosť sa významne líšili šance domácností Bratislavského a Košického kraja, Prešovského a Košického kraja a domácností Banskobystrického a Košického kraja. Šanca nemať pripojenie na internet domácností z Košického kraja bola vyššia ako u domácností z týchto krajov; napríklad 1,32 (1/0,755) krát vyššia ako u domácností Bratislavského kraja, 1,34 (1/0,748) krát vyššia ako pri domácnostiach Prešovského kraja a 1,31 (1/0,763) krát vyššia ako pri domácnostiach Banskobystrického kraja. Pri modeli s modelovanou obmenou „nie“ premennej vlastníctvo počítača boli významné odlišnosti medzi šancami domácností Bratislavského a Košického kraja a Prešovského a Košického kraja. Šanca domácností Košického kraja bola vyššia a to 1,45 násobne v porovnaní so šancou domácností Bratislavského kraja a 1,37 krát vyššia ako pri domácnostiach Prešovského kraja. Z hľadiska typu domácnosti sme porovnávali šancu domácnosti, ktorú tvoria dvaja dospelí a minimálne tri deti so šancou ostatných domácností a ďalej sme porovnali šancu jednorodičovskej domácnosti, v ktorej je aspoň jedno nezaopatrené dieťa so šancou ostatných domácností. Na základe výsledkov modelu s modelovanou premenou nevlastnenie počítača a rovnako aj modelu s modelovanou ozvou nepripojenie k internetu je šanca ostatných domácností výrazne vyššia. Ak by sme to chceli vyhodnotiť pomocou šance mať pripojenie k internetu resp. vlastniť počítač⁷, potom šanca, že domácnosť dvoch dospelých s aspoň tromi deťmi je pripojená k internetu (vlastní počítač) je približne 7,8 krát vyššia (6 krát vyššia) ako u ostatných domácností. Šanca domácnosti s jedným rodičom a aspoň jedným dieťaťom, že nebude pripojená k internetu (že nemá počítač) predstavuje len 0,04 šance (0,1 šance) ostatných typov domácností.⁸ Okrem charakteristík, ktoré sa týkajú priamo domácností, sme použili charakteristiky osoby, ktorá je prepojená s danou domácnosťou. Zvolili sme osobu, ktorá, ako sa uvádza v dotazníku zisťovania, je zodpovedná za bývanie. Nezohľadnili sme charakteristiky ďalších dospelých osôb žijúcich v domácnosti. Ak je zodpovednou osobou žena, šanca domácnosti, že nebude pripojená k internetu (že nemá počítač) je 1,68 krát vyššia (1,7 krát vyššia) ako domácnosti, v ktorej je za bývanie zodpovedný muž. Šanca, že domácnosť nie je pripojená k internetu alebo nevlastní počítač rastie s klesajúcim stupňom dosiahnutého vzdelania. V domácnostiach, v ktorých získala zodpovedná osoba iba primárne alebo nižšie sekundárne vzdelanie je šanca, že nebude pripojená k internetu (nemá počítač) viac ako 4,5 krát vyššia (viac ako 4,6 krát vyššia) ako v domácnostiach, kde je úroveň vzdelania zodpovednej osoby vyššia.

⁶ Všetky interpretácie pomeru šanci sú urobené za predpokladu *ceteris paribus*.

⁷ Výstupy pre túto hodnotu modelovanej premennej nie sú zahrnuté do tohto článku.

⁸ Do kategórie ostatné domácnosti boli zahrnuté tieto typy domácností: jednočlenná domácnosť, domácnosť 2 dospelých bez závislých detí - obaja vo veku pod 65 rokov, domácnosť 2 dospelých bez závislých detí - aspoň jeden dospelý vo veku 65 rokov a viac, ostatné domácnosti bez závislých detí, domácnosť 2 dospelých s 1 závislým dieťaťom, domácnosť 2 dospelých s 2 závislými deťmi, domácnosť 2 dospelých s 3 alebo viac závislými deťmi, ostatné domácnosti so závislými deťmi.

Tab. 6: Odhady parametrov modelu, pomeru šanci, výsledok Waldovho testu modelu so závislou premennou vlastníctvo počítača (modelovaná hodnota „nie“)

Parameter	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	p-value	Exp(beta)
Intercept	-3,3653	0,5215	41,6456	<0,0001	0,035
pohlavie muž	-0,5325	0,0684	60,6149	<0,0001	0,587
pohlavie žena	referenčná kategória				
vzdelanie (000, 100, 200)	1,5340	0,0961	254,7696	<0,0001	4,637
ostatné stupne vzdelania	referenčná kategória				
chudoba (nie)	-0,7312	0,1051	48,3689	<0,0001	0,481
chudoba (áno)	referenčná kategória				
deprivácia (nie)	-1,3119	0,1147	130,7549	<0,0001	0,269
deprivácia (áno)	referenčná kategória				
2 dospelí, 3+deti (nie)⁹	2,0662	0,3707	31,0739	<0,0001	7,895
2 dospelí, 3+deti (áno)	referenčná kategória				
Bratislavský kraj	-0,3733	0,1313	8,0867	0,0045	0,688
Trnavský kraj	-0,0199	0,1376	0,0210	0,8848	0,980
Trenčiansky kraj	-0,0791	0,1355	0,3410	0,5592	0,924
Nitriansky kraj	-0,1312	0,1314	0,9961	0,3183	0,877
Žilinský kraj	0,0546	0,1323	0,1705	0,6797	1,056
Banskobystrický kraj	-0,1461	0,1308	1,2478	0,2640	0,864
Prešovský kraj	-0,3115	0,1343	5,3777	0,0204	0,732
Košický kraj	referenčná kategória				
1-rodičovská domácnosť (nie)¹⁰	2,3282	0,3639	40,9402	<0,0001	10,260
1-rodičovská domácnosť (áno)	referenčná kategória				

Zdroj: vlastné spracovanie v SAS Enterprise Guide 5.1

⁹ Patria sem tieto typy domácností: jednočlenná domácnosť, domácnosť 2 dospelých bez závislých detí - obaja vo veku pod 65 rokov, domácnosť 2 dospelých bez závislých detí - aspoň jeden dospelý vo veku 65 rokov a viac, ostatné domácnosti bez závislých detí, domácnosť 2 dospelých s 1 závislým dieťaťom, domácnosť 2 dospelých s 2 závislými deťmi, domácnosť s 1 rodičom a s 1 alebo viac závislými deťmi, ostatné domácnosti so závislými deťmi.

¹⁰ Patria sem tieto typy domácností: jednočlenná domácnosť, domácnosť 2 dospelých bez závislých detí - obaja vo veku pod 65 rokov, domácnosť 2 dospelých bez závislých detí - aspoň jeden dospelý vo veku 65 rokov a viac, ostatné domácnosti bez závislých detí, domácnosť 2 dospelých s 1 závislým dieťaťom, domácnosť 2 dospelých s 2 závislými deťmi, domácnosť 2 dospelých s 3 alebo viac závislými deťmi, ostatné domácnosti so závislými deťmi.

5 Záver

Pandémia COVID-19 zasiahla vzdelávacie systémy všetkých krajín Európy. Školské systémy na túto krízu reagovali rýchlo, prispôbili doterajší systém práce zmeneným podmienkam a pomerne plynulo prešli na online vzdelávanie. To si vyžiadalo oveľa intenzívnejšie využívanie informačných technológií. Hoci by sa mohlo zdať, že vlastníctvo počítača je v súčasnosti samozrejmosťou, podľa zisťovania EU SILC nemalo v roku 2019 na Slovensku počítač 26 % domácností zahrnutých do výberového súboru zisťovania a pripojenie k internetu nemalo 25 % domácností. V príspevku sme sa zamerali na charakterizovanie tých slovenských domácností, ktoré nevlastnia počítač a domácností, ktoré nemajú pripojenie k internetu. Východiskom pri výbere charakteristík domácností bola analýza digitálnej deprivácie detí v Európe (Ayllón et al., 2021), v ktorej sa skúmal vplyv toho, že dieťa žije v domácnosti s jedným rodičom; v chudobnej rodine; v závažne materiálne deprivovanej domácnosti; s aspoň jedným rodičom mimoeurópskeho pôvodu; s rodičmi, ktorí majú nižšieho sekundárne vzdelanie a s najmenej dvoma ďalšími súrodencami mladšími ako 18 rokov na jeho digitálnu depriváciu. My sme analyzovali vplyv premenných, opisujúcich domácnosť: kraj, v ktorom domácnosť žije, jednorodičovská domácnosť, domácnosť dvoch dospelých s tromi a viac deťmi, ohrozenie rizikom chudoby a závažná materiálna deprivácia. Okrem týchto premenných sme použili premenné, ktoré opisujú osobu žijúcu v tejto domácnosti (zvolili sme osobu zodpovednú za bývanie): pohlavie a stupeň dosiahnutého vzdelania. Na kvantifikáciu intenzity vplyvu týchto premenných na nepripojenie k internetu a nevlastnenie počítača sme použili dva modely logistickej regresie. Výsledky oboch modelov potvrdili štatisticky významný vplyv všetkých, do modelu zahrnutých vstupných premenných, na jav „nevlastniť počítač“ a „nemáť pripojenie k internetu“. Rozdielna intenzita pôsobenia jednotlivých kategórií domácností, prejavujúca sa v šanci „nevlastniť počítač“ a v šanci „nemáť pripojenie k internetu“, bola kvantifikovaná a interpretovaná pomocou pomeru šanci (časť 4.1 Výsledky modelu logistickej regresie).

Literatúra

- [1] Allison, P. D. (2012). *Logistic Regression Using SAS* (2nd ed.). SAS Institute.
- [2] Armitage R., & Nellums, L. B. (2021). COVID-19 and the consequences of isolating the elderly. *Lancet Public Health*, 5(5), e256. doi: 10.1016/S2468-2667(20)30061-X.
- [3] Ayllón, S., Holmarsdóttir, H., & Lado, S. (2021). *Digitally deprived children in Europe*. (DigiGen - working paper series No. 3). doi: 10.6084/m9.figshare.14339054.
- [4] Dimopoulos, K., Koutsampelas, Ch., & Tsatsaroni, A. (2021). Home schooling through online teaching in the era of COVID-19: Exploring the role of home-related factors that deepen educational inequalities across European societies. *European Educational Research Journal*, 20(4), 479-497. doi: 10.1177/14749041211102331.
- [5] Doyle, O. (2020) *COVID-19: Exacerbating educational inequalities? Working paper*. https://publicpolicy.ie/downloads/papers/2020/COVID_19_Exacerbating_Educational_Inequalities.pdf (accessed 1 November 2020).
- [6] Ellis, W. E., Dumas, T. M., & Forbes, L. M. (2020). Physically isolated but socially connected: Psychological adjustment and stress among adolescents during the initial COVID-19 crisis. *Canadian Journal of Behavioural Science / Revue canadienne des sciences du comportement*, 52(3), 177–187. <https://doi.org/10.1037/cbs0000215>.
- [7] Grek, S., & Landri, P. (2021). Editorial: Education in Europe and the COVID-19 Pandemic. *European Educational Research Journal*, 20(4), 393-402. <https://doi.org/10.1177/147490412111024781>.
- [8] OECD (2021 a). *The State of School Education: One Year into the COVID Pandemic*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/201dde84-en>.

- [9] OECD (2021 b). *The State of Global Education: 18 Months into the Pandemic*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/1a23bb23-en>.
- [10] ŠÚ SR. (2020). *Zisťovanie o využívaní informačných a komunikačných technológií v domácnostiach 2020*. <https://slovak.statistics.sk>.
- [11] Stankovičová, I., & Vojtková, M. (2007). *Viacrozmerné štatistické metódy s aplikáciami*. Iura Edition.
- [12] Terek, M., Horníková, A., & Labudová, V. (2010). *Hĺbková analýza údajov*. Iura Edition.
- [13] Tesar, M. (2020). Towards a Post-Covid-19 ‘New Normality?’: Physical and Social Distancing, the Move to Online and Higher Education. *Policy Futures in Education*, 18(5) 556-559. doi: 10.1177/1478210320935671.

Vývoj spoločností v kríze pred pandémiou COVID-19

Lucia Ondrušová¹

Abstrakt

V Slovenskej republike sa od roku 2016 posudzujú obchodné spoločnosti aj z hľadiska inštitútu spoločnosti v kríze. Spoločnosťou v kríze sa chápe spoločnosť, ktorá je v úpadku alebo ktorej úpadok hrozí. Posudzovanie spoločnosti v kríze vieme zistiť v prípade hroziaceho úpadku a v prípade úpadku v dôsledku predĺženia spoločnosti (záporného vlastného imania) z údajov účtovnej závierky obchodnej spoločnosti. V prípade, ak sa obchodná spoločnosť dostane do krízy, je potrebné uskutočniť rôzne opatrenia z pozícií manažérov, vlastníkov resp. investorov, ktoré zabezpečia zlepšenie situácie spoločnosti a to predovšetkým navýšenia vlastného imania alebo zníženia záväzkov spoločnosti. Spôsoby riešenia spoločnosti v kríze je niekoľko, avšak všetky závisia od typu obchodnej spoločnosti a finančných možností spoločníkov, akcionárov spoločnosti.

Kľúčové slová

Spoločnosť v kríze, vlastné imanie, záväzky.

Abstract

In the Slovak Republic, since 2016, commercial companies have also been assessed from the point of view of the institute of a company in crisis. A company in crisis is a company that is in bankruptcy or threatened with bankruptcy. We can find out the assessment of the company in crisis in case of imminent bankruptcy and in case of bankruptcy due to the extension of the company (negative equity) from the data of the financial statements of the company. In the event that a business company gets into a crisis, it is necessary to take various measures from the positions of managers, owners or investors, which will ensure the improvement of the company's situation, in particular an increase in equity or a reduction in the company's liabilities. There are several options for dealing with companies in crisis, but they all depend on the type of business and the financial capabilities of the partners, the company's shareholders.

Key words

Company in crisis, equity, liabilities.

JEL classification

M41, M48

1 Úvod

V súvislosti s pandémiou COVID-19 sa proces a priebeh uskutočňovania podnikateľskej činnosti na Slovensku a v celom svete musel zmeniť. Realizácia podnikateľskej činnosti sa musela zmeniť vplyvom mnohých reštrikčných opatrení, ktoré mali vplyv predovšetkým na pohyb osôb v rámci krajiny ako aj celého sveta a tým aj na samotnú kvalitu života ľudí ako aj na činnosť podnikateľských subjektov. V Slovenskej republike pandémia začala ovplyvňovať podnikateľskú činnosť od marca 2020, kedy došlo (Blahušiaková, 2021) k zatváraní prevádzok, hraníc, obmedzeniu ekonomického a spoločenského života. Práve týmito

---

¹ Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra účtovníctva a audítorstva, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, lucia.ondrusova@euba.sk.

opatreniami mnohé podnikateľské subjekty prišli o možnosť realizovať podnikateľskú činnosť v takom rozsahu, v akom boli zvyknuté, resp. museli prísť s novými možnosťami a úpravami pri realizácii podnikateľskej činnosti tak, aby dokázali zabezpečiť svoju ďalšiu existenciu, udržateľnosť a konkurencieschopnosť na trhu.

Zavedenie mnohých reštrikčných opatrení v súvislosti s pandémiou malo vplyv aj na rozhodovanie manažérov, vlastníkov a investorov obchodných spoločností, ktorí museli pri rozhodovanom procese brať do úvahy rôzne dôsledky, ktoré budú mať v budúcnosti vplyv na samotnú existenciu spoločnosti. V súvislosti s týmito opatreniami netreba zabúdať ani na požiadavky už existujúce pre podnikateľské subjekty z titulu realizácie podnikateľskej činnosti a dopadu na inštitút spoločnosti v kríze. Pred zavedením inštitútu spoločnosť v kríze vo väčšine obchodných spoločností spoločníci, akcionári poskytovali spoločnosti rôzne pôžičky, úvery a iné obdobné plnenia, čím riešili problematiku nedostatku finančných prostriedkov v spoločnosti a túto možnosť uprednostňovali pred získavaním úverov od bankových subjektov, resp. pred navýšením základného imania alebo iných zložiek vlastného imania. Práve v súvislosti s pandémiou je potrebné mať na zreteli takéto riešenia spoločníkov, akcionárov, aby pre úmysel pomôcť spoločnosti, v ktorej majú podiel na základnom imaní v dôsledku reštrikčných opatrení zo strany štátu pri riešení pandémie, nedostali obchodnú spoločnosť do problémov z titulu zvýšenia záväzkov, čím sa spoločnosť môže dostať do krízy. Zároveň je potrebné riešiť problémy s nedostatkom finančných prostriedkov aj s prihliadnutím na požiadavky podnikateľskej etiky, ktorá posudzuje ekonomické aktivity podniku na základe morálnych hodnôt, kde primárnym cieľom nie je maximalizácia zisku, ale zameranie sa na dlhodobý rozvoj a prosperitu (Mateášová, Meluchová, 2015).

Cieľom príspevku je analyzovať spoločnosti, ktoré sa nachádzali v kríze pred vypuknutím pandémie COVID-19 a navrhnúť možnosti riešenia, ako sa obchodné spoločnosti môžu z krízy dostať.

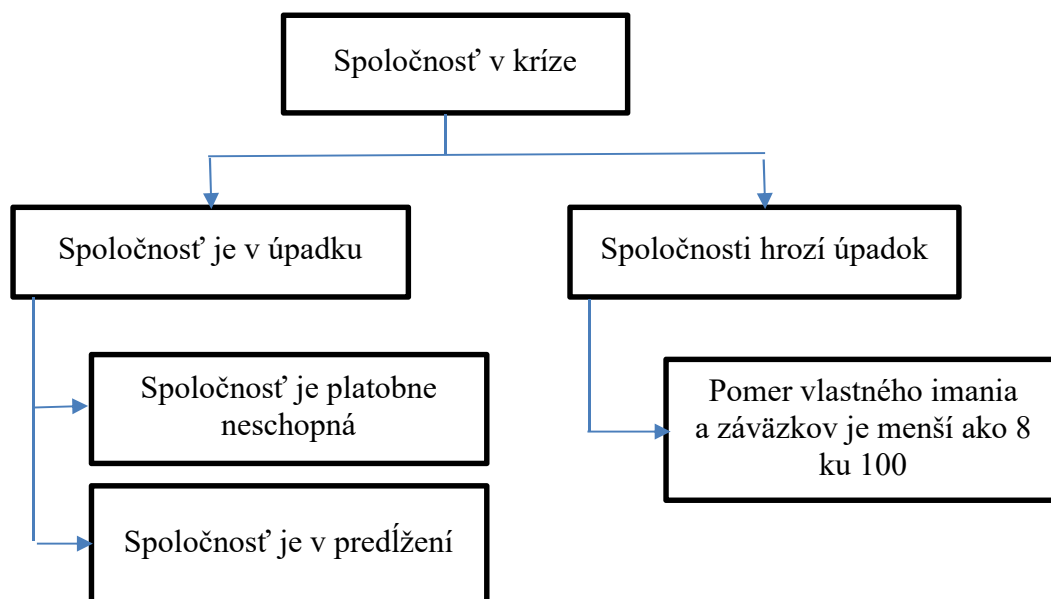
2 Spoločnosť v kríze

Právna úprava v Slovenskej republike ustanovuje pre niektoré kapitálové spoločnosti povinnosť zisťovať, či sa ich spoločnosť nachádza v kríze, alebo sa nenachádza v kríze. Ide o obchodné spoločnosti, ktorými sú spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť, jednoduchá spoločnosť na akcie a komanditná spoločnosť, ktorej komplementárom nie je žiadna fyzická osoba.

Spoločnosť v kríze je definovaná v zákone č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len Obchodný zákonník). Podľa § 67a Obchodného zákonníka je spoločnosťou v kríze spoločnosť, ktorá je v úpadku alebo jej úpadok hrozí. Za spoločnosť v kríze sa považuje aj spoločnosť v čase od jej zrušenia do vstupu do likvidácie.

Úpadok je upravený v zákone č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a predstavuje platobnú neschopnosť dlžníka alebo jeho predĺženie. Obchodná spoločnosť je platobne neschopná, ak nie je schopná plniť 30 dní po lehote splatnosti aspoň dva peňažné záväzky viac ako jednému veriteľovi. Obchodná spoločnosť sa považuje za predĺženú, ak má viac ako jedného veriteľa a hodnota jej záväzkov presahuje hodnotu jej majetku a zároveň dosahuje záporné vlastné imanie. Hodnota záväzkov ako aj hodnota majetku sa zisťuje z účtovníctva obchodnej spoločnosti, resp. podľa znaleckého posudku, ktorý má pred účtovníctvom prednosť.

Schéma č. 1: Spoločnosť v kríze

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe ustanovení zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov

Hroziaci úpadok je chápaný ako nízky pomer vlastných zdrojov (vlastného imania) a cudzích zdrojov (záväzkov). Výška vlastného imania a záväzkov sa zisťuje z účtovníctva danej obchodnej spoločnosti. Ak nebolo účtovníctvo vedené správne, vychádza sa z predpokladaného stavu, ktorý by bol, ak by účtovníctvo bolo vedené správne.

Podľa ustanovení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o účtovníctve“) vlastným imaním sa rozumie rozdiel majetku a záväzkov, resp. inak povedané vlastné imanie je tvorené základným imaním, kapitálovými fondmi, fondmi tvorenými zo zisku, oceňovacími rozdielmi, prevedenými výsledkami hospodárenia z minulých rokov a výsledkom hospodárenia v schvaľovaní. Záväzok je existujúca povinnosť obchodnej spoločnosti, ktorá vznikla z minulých udalostí, je pravdepodobné, že v budúcnosti zníži ekonomické úžitky (priamo alebo nepriamo zníži peňažné prostriedky obchodnej spoločnosti) a obchodná spoločnosť vie spoľahlivo oceniť tento záväzok.

Obchodný zákonník stanovuje pomer vlastného imania a záväzkov, na základe ktorého sa posúdi, či spoločnosti hrozí úpadok alebo v úpadku už je. Pomer vlastného imania a záväzkov je stanovený od roku 2018 na 8 ku 100.

Dôvod prečo musí spoločnosť zisťovať pomer vlastného imania a záväzkov je kľúčové pre posúdenie charakteru plnení poskytnutých spoločnosti. Zámerom je, aby sa určité plnenia, ktoré sú poskytnuté spoločnosti v kríze považovali z pohľadu spoločnosti za plnenia nahrádzajúce vlastné zdroje a slúžili predovšetkým na uspokojenie nárokov iných veriteľov.

Rôzne úvery, pôžičky alebo obdobné plnenia, ktoré sú poskytnuté spoločnosti v kríze alebo jej boli poskytnuté pred krízou a splatnosť takéhoto plnenia bude počas krízy odložená alebo predĺžená sa budú považovať za plnenia nahrádzajúce vlastné zdroje jej financovania. Za plnenia nahrádzajúce vlastné zdroje sa považujú plnenia, ktoré poskytnú:

- člen štatutárneho orgánu, zamestnanec v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu, prokurista, vedúci organizačnej zložky podniku, člen dozornej rady,
- ten, kto má priamy alebo nepriamy podiel predstavujúci aspoň 5 % na základnom imaní spoločnosti alebo hlasovacích právach v spoločnosti alebo má možnosť uplatňovať vplyv na riadenie spoločnosti, ktorý je porovnateľný s vplyvom zodpovedajúcim tomuto podielu,

- tichý spoločník,
- osoba blízka osobám uvedeným v predchádzajúcich odrážkach,
- osoba konajúca na účet osôb v predchádzajúcich možnostiach.

Pri plneniach nahrádzajúcich vlastné zdroje sa nezohľadňujú podiely podľa osobitných predpisov o kolektívnom investovaní, o neinvestičných fondoch, o starobnom dôchodkovom sporení, o doplnkovom dôchodkovom sporení a o dlhopisoch.

Za plnenia nahrádzajúce vlastné zdroje sa nepovažujú:

- plnenia alebo zábezpeka poskytnutá spoločnosti počas krízy za účelom jej prekonania podľa reštrukturalizačného plánu,
- poskytnutie peňažných prostriedkov spoločnosti na dobu nepresahujúcu 60 dní, to neplatí, ak sú tieto plnenia poskytnuté opakovane,
- odklad splatnosti záväzku z dodania tovaru alebo poskytnutia služby na dobu nepresahujúcu šesť mesiacov, to neplatí, ak je odklad poskytnutý spoločnosti opakovane,
- bezodplatné poskytnutie vecí, práva alebo inej majetkovej hodnoty spoločnosti.

Plnenia nahrádzajúce vlastné zdroje spolu s príslušenstvom a zmluvnou pokutou nie je možné vrátiť, ak je spoločnosť stále v kríze alebo ak by sa úhradou tohto plnenia dostala opätovne do krízy.

2.1 Spoločnosť v kríze z pohľadu účtovníctva obchodnej spoločnosti

Keďže posúdenie, či sa spoločnosť nachádza v kríze, alebo nie, vychádza z účtovníctva obchodnej spoločnosti, je dôležité, aby bolo účtovníctvo vedené správne a aby poskytovalo verný a pravdivý obraz o skutočnostiach, ktoré sú predmetom účtovníctva. Úpadok z titulu platobnej neschopnosti vie obchodná spoločnosť zistiť len z podrobných výkazov účtovníctva ako napr. z knihy záväzkov, inventarizácie záväzkov. Úpadok z titulu predĺženia spoločnosti a hroziaci úpadok vie obchodná spoločnosť zistiť okrem účtovníctva aj z účtovnej závierky. Účtovná závierka je podľa § 17 zákona o účtovníctve štruktúrovaná prezentácia skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva, poskytovaná osobám, ktoré tieto informácie využívajú - používatelia. Cieľom účtovnej závierky je poskytovanie informácií o finančnej situácii, výkonnosti a zmenách vo finančnej situácii účtovnej jednotky (Parajka, 2015). Účtovná závierka tiež informuje o tom, ako manažment hospodáril so zverenými zdrojmi (Šlosárová, Blahušiaková, 2017). Účtovná závierka poskytuje prehľad o výške vlastného imania a záväzkov, čím sa dá zistiť ich vzájomný pomer a posúdiť, či obchodnej spoločnosti hrozí úpadok. Tento pomer je možné zistiť z účtovnej závierky, ktorú musia obchodné spoločnosti zverejňovať v registri účtovných závierok.

Z pohľadu účtovníctva posúdenie, či sa obchodná spoločnosť nachádza, alebo nenachádza v kríze, je potrebné sledovať dve odlišné skutočnosti. Pri úpadku sleduje úhradu záväzkov voči veriteľom v lehote splatnosti, resp. najneskôr do 30 dní po lehote splatnosti, alebo či má záväzky, ktorých výška presahuje hodnotu majetku spoločnosti. Pri hroziacom úpadku sleduje pomer vlastného imania a záväzkov, ktorý nesmie presiahnuť hodnotu stanovenú obchodným zákonníkom. Riešenie, aby spoločnosť nebola v úpadku, je snaha obchodnej spoločnosti uhrádzať svoje záväzky voči veriteľom v lehote splatnosti, resp. najneskôr do 30 dní po lehote splatnosti. Zároveň je potrebné sledovať výšku záväzkov voči veriteľom, aby ich hodnota nebola vyššia, ako je hodnota majetku obchodnej spoločnosti.

Riešenie hroziaceho úpadku je dodržanie stanoveného pomeru vlastného imania a záväzkov. V prípade, že tento pomer je nižší ako pomer stanovený obchodným zákonníkom, má obchodná spoločnosť viacero možností na riešenie uvedeného stavu, a to v závislosti od samotnej štruktúry vlastného imania a záväzkov.

Z pohľadu spoločnosti, ktorej hrozí úpadok, je dôležité sledovať štruktúru vlastného imania. Základnou zložkou vlastného imania kapitálových spoločností je základné imanie,

ktoré musí byť minimálne vo výške, ktorú stanovuje pre ten ktorý typ obchodnej spoločnosti obchodný zákonník. V prípade spoločnosti s ručením obmedzeným je minimálna výška základného imania 5 000 eur, v prípade akciovej spoločnosti je to 25 000 eur, v jednoduchej spoločnosti na akcie je výška základného imania aspoň 1 eur a v komanditnej spoločnosti musí komanditista vložiť vklad minimálne vo výške 250 eur (viď. Tabuľka 1).

Tab. 1: Výška základného imania v kapitálových obchodných spoločnostiach

Typ obchodnej spoločnosti	Minimálna výška základného imania
Spoločnosť s ručením obmedzeným	5 000,- eur
Akciová spoločnosť	25 000,- eur
Jednoduchá spoločnosť na akciu	1,- eur
Komanditná spoločnosť	250,- eur

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe ustanovení zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov

Ako je vidieť z minimálnej výšky základného imania kapitálových obchodných spoločností, pri jednoduchej spoločnosti na akciu a komanditnej spoločnosti je výška veľmi nízka, čo môže spôsobovať problém práve pri výpočte podielu vlastného imania a záväzkov, ktorý je indikátorom hroziaceho úpadku obchodnej spoločnosti. V týchto obchodných spoločnostiach pri predchádzaní hroziaceho úpadku je možné považovať nad vyššou výškou základného imania ako je minimálna výška stanovená obchodným zákonníkom.

Ďalšou zložkou vlastného imania, ktorá by mohla pomôcť udržať pomer vlastného imania a záväzkov vo výške stanovenej obchodným zákonníkom, sú kapitálové fondy. V obchodných spoločnostiach súčasťou kapitálových fondov sú zákonný rezervný fond z kapitálových vkladov, ktorý má povinnosť tvoriť iba akciová spoločnosť a jednoduchá spoločnosť na akciu a to pri svojom vzniku vo výške minimálne 10 % základného imania. Ostatné spoločnosti nemajú povinnosť jeho tvorby. Významným účtom z kapitálových fondov je účet 413 - *Ostatné kapitálové fondy*, na ktorom účtovné jednotky účtujú bezodplatne prijatý majetok od spoločníka spoločnosti a to bez ohľadu na to, či sa jedná o peňažný alebo nepeňažný majetok. Tento účet nemá presne stanovené použitie v *Opatrení MF SR č. 23054/2002 zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov*. V prípade jeho tvorby je možné navýšiť výšku vlastného imania a zároveň po pominutí hroziaceho úpadku môže spoločnosť späť vrátiť bezodplatne prijatý majetok spoločníkovi. Zároveň takéto plnenie nie je predmetom dane z príjmov právnických osôb (Vašeková, 2016).

Fondy tvorené zo zisku predstavujú ďalšiu súčasť vlastného imania, ktorej časť majú niektoré obchodné spoločnosti povinnosť tvoriť v súlade s obchodným zákonníkom a časť si môžu tvoriť dobrovoľne na základe vlastného rozhodnutia. Súčasťou fondov tvorených zo zisku je zákonný rezervný fond, ktorý povinne tvorí spoločnosť s ručením obmedzeným vo výške minimálne 5 % čistého zisku (v účtovníctve je synonymom k pojmu čistý zisk účtovný zisk), nie však viac ako 10 % základného imania a tvorí ho do výšky ustanovenej v spoločenskej zmluve najmenej však do výšky 10 % základného imania, akciová spoločnosť a jednoduchá spoločnosť na akciu najmenej vo výške 10 % z čistého zisku až do dosiahnutia výšky určenej v stanovách, min. však do výšky 20 % základného imania. Komanditná spoločnosť nemá povinnosť tvorby zákonného rezervného fondu. Ostatné fondy tvorené zo zisku si tvoria kapitálové spoločnosti dobrovoľne na základe stanov, resp. svojho vlastného rozhodnutia, a to z čistého zisku spoločnosti. Pri fondoch tvorených zo zisku nie je možné, aby ich spoločníci vedeli zvyšovať z externých zdrojov, predstavujú len presun účtovného zisku spoločnosti na jednotlivé účty fondov tvorených zo zisku a to na základe rozhodnutia valného zhromaždenia.

Prevedené výsledky hospodárenia z minulých rokov a výsledok hospodárenia v schvaľovaní môže byť buď zisk alebo strata obchodnej spoločnosti. V prípade, ak spoločnosť dosiahne zisk, ten zvyšuje výšku vlastného imania a má dobrý dopad na výpočet hroziaceho úpadku spoločnosti. V prípade straty je dôležitá jej samotná výška, aby nemala vplyv na celkovú sumu vlastného imania, čím by hodnota vlastného imania mohla byť dokonca záporná. Usporiadanie straty môže spoločnosť riešiť viacerými možnosťami, ako napr. usporiadaním zo zákonného rezervného fondu, zo zisku minulých rokov alebo úhradou straty od spoločníkov. Pri usporiadaní straty zo zákonného rezervného fondu alebo zo zisku minulých rokov dochádza iba k preklápaniu medzi jednotlivými položkami vlastného imania, čím sa hodnota vlastného imania nemení. Pre zvýšenie sumy vlastného imania je vhodné uhradiť stratu spoločníkmi, čím sa zvýši hodnota vlastného imania.

Možnosti, prostredníctvom ktorých môžu byť v obchodných spoločnostiach navýšené zložky vlastného imania a tým predísť hroziacemu úpadku, sú uvedené v schéme č. 2.

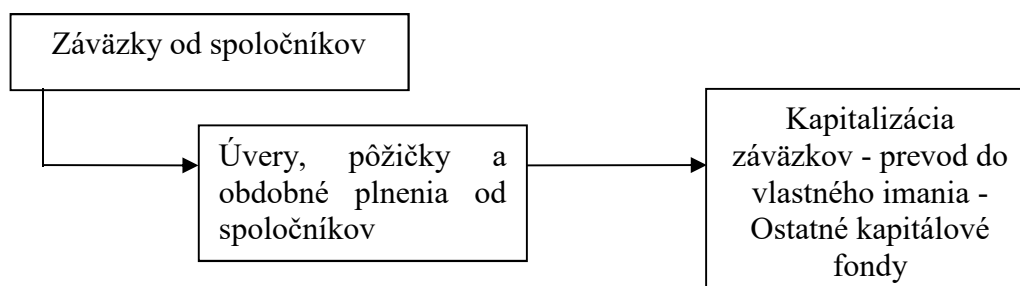
Schéma 2: Zložky vlastného imania, ktorých navýšenie ovplyvní pomer vlastného imania a záväzkov

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe Opatrenia MF SR č. 23054 zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov.

Okrem skúmania a zvyšovania sumy vlastného imania musia obchodné spoločnosti sledovať aj výšku a štruktúru záväzkov. Ideálny stav je taký, že hodnota záväzkov je nižšia ako hodnota majetku obchodnej spoločnosti. V prípade, ak má spoločnosť záväzky, je dôležitá nie len ich výška, ale aj štruktúra. Je dôležité poznať, či záväzky sú voči veriteľom, ktorí nie sú prepojení s obchodnou spoločnosťou, alebo naopak sú vo vzťahu k obchodnej spoločnosti (napr. spoločník, akcionár spoločnosti, člen štatutárneho orgánu spoločnosti, tichý spoločník alebo osoba im blízka (ďalej súhrnne označovaní ako spoločníci spoločnosti)). Záväzky voči týmto osobám vo forme úverov, pôžičiek a obdobných plnení sa v prípade hroziaceho úpadku považujú za plnenia nahrádzajúce vlastné zdroje financovania spoločnosti. Obchodné spoločnosti môžu pristúpiť aj ku kapitalizácii takýchto záväzkov. To znamená, že spoločníci spoločnosti odpustia obchodnej spoločnosti záväzky z titulu úverov, pôžičiek alebo obdobných plnení a obchodná spoločnosť ich preúčtuje zo záväzkov do vlastného imania, konkrétne do položky *Ostatné kapitálové fondy* (viď. Schéma č. 3). Touto kapitalizáciou záväzkov sa zníži suma záväzkov spoločnosti a zvýši sa suma vlastného imania, čím dôjde k zlepšeniu pomeru vlastného imania a záväzkov.

Schéma 3: Kapitalizácia záväzkov od spoločníkov

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe Opatrenia MF SR č. 23054/2002 zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov.

Zhodnotenie, ktorá z uvedených možností je pre obchodnú spoločnosť najlepšia pri zvyšovaní sumy vlastného imania a tým zlepšenia pomeru vlastného imania a záväzkov, závisí od konkrétnej obchodnej spoločnosti a jej spôsobu fungovania. Pre zabezpečenie trvalého zvýšenia vlastného imania je dobré navýšenie základného imania, čo je časovo náročnejšie. Zvýšenie vlastného imania prostredníctvom bezodplatného poskytnutia majetku spoločnosti je najjednoduchšou možnosťou spolu s kapitalizáciou záväzkov, nakoľko je možné tento majetok vrátiť spoločníkovi po zlepšení finančnej situácie spoločnosti a odvrátenia hroziaceho úpadku spoločnosti, keďže účet *Ostatné kapitálové fondy* nemá presne stanovené možnosti jeho použitia a je len na rozhodnutí obchodnej spoločnosti, ako ho použije. V prípade, že spoločnosť dosahuje stratu, môže sa rozhodnúť ju usporiadať úhradou od spoločníkov, čím si taktiež zabezpečí zvýšenie vlastného imania.

3 Vývoj spoločností v kríze na Slovensku

Na základe dostupných informácií zverejnených v registri účtovných závierok za účtovné obdobia 2018 a 2019 môžeme zistiť, koľko obchodných spoločností, ktoré musia sledovať, či sa nachádzajú v kríze, sa v kríze pred pandémiou COVID-19 nachádzali. Spracovali sme údaje za roky 2018 a 2019, nakoľko k týmto údajom sme mali prístup a bolo možné na základe dostupných údajov zhodnotiť situáciu v súvislosti s inštitútom spoločnosť v kríze na Slovensku. Informácie za rok 2020 ešte nie sú k dispozícii za všetky účtovné jednotky, nakoľko niektoré účtovné jednotky mohli zostaviť účtovnú závierku až do konca septembra 2021.

V tabuľke č. 2 je uvedený sumárny počet obchodných spoločností zostavujúcich účtovnú závierku, ktoré majú povinnosť posudzovať, či sa nachádzajú v kríze, alebo nie. V tabuľke sú uvedené spoločnosti, ktoré sa v danom období nenachádzali v likvidácii, resp. v konkurze, nakoľko pri týchto spoločnostiach sa neposudzuje, či sa v kríze nachádzajú, alebo nie. Zároveň sú obchodné spoločnosti rozdelené podľa typu účtovnej závierky, ktoré zostavujú a to na mikro účtovné jednotky a malé a veľké účtovné jednotky. V Slovenskej republike od 1. januára 2015 sa musia obchodné spoločnosti zaradiť v súlade so zákonom o účtovníctve do jednej zo zdefinovanej veľkostnej skupiny účtovných jednotiek – mikro účtovná jednotka, malá účtovná jednotka, veľká účtovná jednotka (Blahušiaková, 2021).

Tab. 2: Počet obchodných spoločností, ktoré zverejnili účtovnú závierku v registri účtovných závierok za rok 2018 a 2019

Typ obchodnej spoločnosti	Počet obchodných spoločností – rok 2019		Počet obchodných spoločností – rok 2018	
	MUJ	MaVUJ	MUJ	MaVUJ
Akciová spoločnosť	1 663	3 627	1 544	3 563
Jednoduchá spoločnosť na akciu	125	27	88	20
Komanditná spoločnosť	439	359	400	349
Spoločnosť s ručením obmedzením	147 387	67 744	131 409	63 832
Spolu	149 614	71 757	133 441	67 764

Legenda: MUJ – mikro účtovná jednotka, MaVUJ – malá a veľká účtovná jednotka

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zverejnených v registri účtovných závierok.

Ako je v tabuľke uvedené, najviac obchodných spoločností, ktoré realizujú podnikateľskú činnosť na území Slovenskej republiky, sú spoločnosti s ručením obmedzeným. Ich počet každým rokom rastie, nakoľko sa jedná o najprístupnejší typ obchodných spoločností, ktorých založenie je pomerne jednoduché a zároveň ručenie spoločníkov za záväzky spoločnosti je obmedzené. Spoločníci v spoločnosti s ručením obmedzeným ručia za záväzky spoločnosti len do výšky svojho nesplateného vkladu do základného imania. Za záväzky spoločnosti ručí samotná spoločnosť v plnom rozsahu.

Na základe voľne dostupných informácií, prostredníctvom ktorých sa posudzuje, či sa spoločnosť nachádza v kríze, t. j. či je v úpadku alebo jej hrozí úpadok, môžeme posudzovať hroziaci úpadok spoločnosti a to na základe pomeru vlastného imania a záväzkov a úpadok spoločnosti z hľadiska predĺženia spoločnosti. Tieto údaje sú uvedené v registri účtovných závierok. Na základe posúdenia získaných informácií zo zverejnených účtovných závierok môžeme konštatovať, že v získaných údajoch sú odchýlky, ktoré vznikajú na základe zle vyplnených formulárov. Tieto odchýlky sú vo výške približne 5 % získaných informácií. Pri abstrahovaní týchto odchýlok uvádzame počet spoločností v kríze v tabuľke č. 3 za roky 2018 a 2019 z pohľadu hroziaceho úpadku spoločnosti. Vychádzali sme z pomeru vlastného imania a záväzkov, ktorý je menší ako zákonom stanovený pomer 8 ku 100. V tabuľke č. 3 sa nachádzajú aj spoločnosti, ktoré majú tento pomer záporný, nakoľko je tento pomer nižší ako zákonom stanovený a teda sú to spoločnosti so záporným vlastným imaním.

Tab. 3: Počet obchodných spoločností, ktoré sa nachádzajú v kríze za rok 2018 a 2019 z pohľadu hroziaceho úpadku

Typ obchodnej spoločnosti	Počet obchodných spoločností – rok 2019		Počet obchodných spoločností – rok 2018	
	MUJ	MaVUJ	MUJ	MaVUJ
Akciová spoločnosť	400 (24,05 %)	692 (19,08 %)	385 (24,94 %)	565 (15,86 %)
Jednoduchá spoločnosť na akciu	56 (44,8 %)	11 (40,74 %)	39 (44,32 %)	6 (30 %)
Komanditná spoločnosť	129 (29,39 %)	118 (32,87 %)	120 (30 %)	101 (28,94 %)
Spoločnosť s ručením obmedzením	34 206 (23,21 %)	16 586 (24,48 %)	30 897 (23,51 %)	12 919 (20,24 %)
Spolu	34 791 (23,25 %)	17 598 (24,52 %)	31 441 (23,56 %)	13 591 (20,06 %)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zverejnených v registri účtovných závierok.

Na základe uvedených informácií môžeme skonštatovať, že počet spoločností v kríze sa za uvedené roky príliš výrazne nemenil. Ich počet je 23 % z celkového počtu spoločností zostavujúcich účtovnú závierku ako mikro účtovné jednotky. Podľa typu obchodnej spoločnosti má najväčší podiel jednoduchá spoločnosť na akcie spadajúca do mikro účtovných jednotiek, kde až 44 % spoločností tohto typu sa nachádza v kríze. V rámci komanditných spoločností sa takmer 30 % spoločností nachádza v kríze. V rámci akciových spoločností je tento podiel 24 % a zo spoločností s ručením obmedzeným sa v kríze nachádza viac ako 23 % spoločností.

Pre malé a veľké účtovné jednotky sa podiel spoločností v kríze v sledovaných obdobiach výraznejšie zmenil. V roku 2018 bolo z celkového počtu obchodných spoločností iba 20 % spoločností v kríze. V roku 2019 je nárast spoločností v kríze výraznejší, a to až na 24,52 % spoločností. Najväčší podiel má aj v tomto prípade jednoduchá spoločnosť na akcie, kde v roku 2018 až 30 % spoločností bolo v kríze. V roku 2019 sa až 40,74 % jednoduchých spoločností na akcie nachádzalo v kríze. Nasleduje komanditná spoločnosť, akciová spoločnosť a spoločnosť s ručením obmedzeným. Zároveň pri porovnávaní môžeme konštatovať, že pri malých a veľkých účtovných jednotkách pri všetkých typoch obchodných spoločností sa podiel spoločností v kríze zvýšil približne o 4 %, pri jednoduchej spoločnosti na akcie je to až o 10,74 %.

Z pohľadu úpadku spoločnosti, a to v prípade predĺženia spoločnosti za obdobie rokov 2018 a 2019 sú údaje uvedené v tabuľke 4, kde výšku záporného vlastného imania vykazovali tieto obchodné spoločnosti.

Tab. 4: Počet obchodných spoločností, ktoré sa nachádzajú v kríze za rok 2018 a 2019 z pohľadu predĺženia spoločnosti

Typ obchodnej spoločnosti	Počet obchodných spoločností – rok 2019		Počet obchodných spoločností – rok 2018	
	MUJ	MaVUJ	MUJ	MaVUJ
Akciová spoločnosť	276 (16,60 %)	400 (11,03 %)	218 (14,12 %)	367 (10,30 %)
Jednoduchá spoločnosť na akciu	39 (31,20 %)	5 (18,52 %)	20 (22,73 %)	5 (25 %)
Komanditná spoločnosť	84 (19,13 %)	63 (17,55 %)	63 (15,75 %)	59 (16,91 %)
Spoločnosť s ručením obmedzením	25 571 (17,35 %)	9 926 (14,65 %)	18 840 (14,34 %)	9 164 (14,36 %)
Spolu	25 970 (17,36 %)	10 394 (14,48 %)	19 141 (14,34 %)	9 595 (15,03 %)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zverejnených v registri účtovných závierok.

Z uvedených údajov môžeme konštatovať, že spoločností v kríze v dôsledku predĺženia je podstatne viac ako spoločností v kríze v dôsledku hroziaceho úpadku s pomerom vlastného imania a záväzkov nižším ako 8 ku 100 a zároveň s kladným vlastným imaním. Zároveň môžeme konštatovať, že predĺženie spoločností v prípade malých a veľkých účtovných jednotiek za rok 2019 oproti roku 2018 celkovo kleslo o 0,55 % a naopak v prípade mikro účtovných jednotiek spoločností v predĺžení vzrástlo v roku 2019 oproti roku 2018 o 3,02 %.

4 Záver

Inštitút spoločnosti v kríze bol do právnej úpravy Slovenskej republiky zavedený od roku 2016. Od tohto roku sú obchodné spoločnosti, ktorými sú akciová spoločnosť, jednoduchá spoločnosť na akciu, komanditná spoločnosť a spoločnosť s ručením obmedzeným, povinné sledovať ukazovatele stanovené v obchodnom zákonníku, týkajúce sa spoločnosti v kríze. Za spoločnosť v kríze sa považuje spoločnosť, ktorá je v úpadku alebo ktorej úpadok hrozí.

Z pohľadu dostupných informácií z registra účtovných závierok vieme posúdiť, či sa spoločnosť nachádza v kríze predovšetkým z pohľadu hroziaceho úpadku, a to na základe pomeru vlastného imania a záväzkov. Tento pomer nesmie byť nižší ako 8 ku 100. Zároveň vieme zistiť aj úpadok v prípade, ak je spoločnosť v predĺžení, nakoľko v takomto prípade spoločnosť vykazuje záporné vlastné imanie.

Pri posudzovaní spoločnosti v kríze sme vychádzali z údajov z registra účtovných závierok za rok 2018 a 2019. Údaje za rok 2021 ešte nie sú k dispozícii za všetky účtovné jednotky, preto sme toto obdobie neskúmali. V prípade hroziaceho úpadku, kde pomer vlastného imania a záväzkov je menší ako 8 ku 100 a zároveň v tejto skupine sa nachádzajú aj spoločnosti so záporným vlastným imaním, sme sa zamerali na obchodné spoločnosti a to z pohľadu mikro účtovných jednotiek a malých a veľkých účtovných jednotiek. Vo väčšine obchodných spoločností je spoločnosť v kríze v dôsledku záporného vlastného imania a teda predĺženia spoločnosti.

Na základe skúmaných údajov môžeme konštatovať, že v prípade mikro účtovných jednotiek je podiel spoločností v kríze na úrovni 23 % z celkového počtu obchodných spoločností tejto veľkostnej kategórie za obe skúmané obdobia. Najviac obchodných spoločností v kríze z hľadiska typu sú jednoduché spoločnosti na akcie. Táto skutočnosť vychádza z toho, že tieto obchodné spoločnosti majú stanovenú minimálnu výšku základného imania vo výške 1 eur, čo môže mať následne vplyv práve na celkovú sumu vlastného imania, a v nadväznosti na to, aj pri posudzovaní hroziaceho úpadku môže mať suma základného imania vplyv na samotný pomer vlastného imania a záväzkov.

V prípade malých a veľkých účtovných jednotiek sa hroziaci úpadok pre jednotlivé typy obchodných spoločností menil výraznejšie. Spoločností v kríze pri posudzovaní hroziaceho úpadku v roku 2018 bolo celkovo 20,06 %, v roku 2019 ich už bolo 24,52 %. Aj pri tomto type účtovných jednotiek najväčší podiel spoločností v kríze bolo pri jednoduchých spoločnostiach na akcie a to v roku 2018 30 % a v roku 2019 až 40,74 %.

Na základe uvedeného môžeme konštatovať, že suma základného imania stanovená podľa ustanovení obchodného zákonníka, môže mať vplyv na analýzu spoločnosti v kríze a hroziaceho úpadku, nakoľko suma vlastného imania môže byť podstatne nižšia ako záväzky spoločnosti, ktoré vznikajú pri uskutočňovaní podnikateľskej činnosti.

Príspevok bol spracovaný v rámci riešenia grantovej úlohy VEGA č. 1/0121/21 *Analýza vplyvu krízy súvisiacej s COVID-19 na finančné zdravie subjektov v Slovenskej republike*

Literatúra

- [1] Blahušiaková, M. (2021). Impact of COVID-19 Crises on Accounting Entities Providing Accommodation Services in Slovakia. *Proceedings. 13, Financial Management of Firms and Financial Institutions: International Scientific Conference*, 7-16.
- [2] Blahušiaková, M. (2021). *Účtovná závierka mikro účtovnej jednotky*. Vydavateľstvo Letra Edu.
- [3] Meluchová, J., & Mateášová, M. (2015). The Ethical aspect of the business in insurance in the conditions of a globalized financial market. *Financial management of firms and financial institutions: proceedings: 10th international scientific conference: 7th - 8th september 2015, Ostrava, Czech Republic*, 783-790.
- [4] Opatrenie MF SR č. 23054/2002 zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov.
- [5] Parajka, B. (2015). Are information needs of financial entities served by financial statements in the Slovak Republic. *Financial management of firms and financial*

institutions: proceedings: 10th international scientific conference: 7th - 8th september 2015, Ostrava, Czech Republic, 950-957.

- [6] Register účtovných závierok. dostupné na www.registeruz.sk
- [7] Šlosárová, A., & Blahušiaková, M. (2020). *Analýza účtovnej závierky* (2. prepracované a doplnené vydanie). Wolters Kluwer SR.
- [8] Vašeková, M. (2016). Contributions to capital and loans from shareholders in terms of commercial law, accounting and tax legislation in Slovakia. *Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace: sborník z [16.] mezinárodní vědecké konference: Vranov nad Dyjí, Česko, 13. - 15. září 2016*, 195-199.
- [9] Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.
- [10] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
- [11] Zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

---

Vplyv pandémie na vysoké školstvo

Peter Schmidt¹, Igor Bandurič², Veronika Horniaková³

Abstrakt

Pandémiu Covid 19 nemusíme vnímať vo všetkých aspektoch len negatívne. Sú oblasti v ktorých vzniknutá situácia dokázala posunúť veci dopredu. Jednou z nich je aj školstvo a konkrétne nové formy vzdelávacieho procesu na všetkých stupňoch škôl. Mnohé formy e-learningu a dištančného vzdelávania prostredníctvom informačno-komunikačných technológií sú tu už niekoľko rokov, ale taký posun vpred, ako tomu bolo v uplynulom období ešte nezaznamenali. Často sa hovorí, že od dôb Márie-Terézie neprešlo školstvo takou reformou ako za posledné 2 roky. V článku prinášame stručný prehľad okolností a vplyvov z učiteľského pohľadu ako aj názory na možné riešenia podobných situácií.

Kľúčové slová

digitalizácia, covid, online, kreativita, vysoké školstvo

Abstract

We do not have to perceive the impact of a pandemic negatively in all aspects. There are areas, for example for educational education, where the situation that has arisen has been able to move things much further than teachers who have been trying for several years. Many forms of e-learning and online education have existed here for several years, but we have not seen such a step forward since the time of Maria Theresa. In this article, we provide an insight into the analysis of the situation and also a proposal on how to cope with the new standard in education.

Key words

digitization, covid, online, creativity, higher education

JEL classification

I21, I23

1 Úvod

Pandémia koronavírusu prišla práve v období, keď vysokoškolské vzdelávanie na celom svete prechádza určitou formou transformácie. Hybnou silou tejto transformácie je globalizácia a digitalizácia. Globalizácia vplyva hlavne na ekonomickú, sociálnu a akademickú sféru, dá sa povedať že priamo, kým digitalizácia predstavuje podporné faktory, ktoré tvoria akýsi „background“ týmto aktivitám. Kým pred pandemiou sa len veľmi pomaly rozvíjali možnosti spojené s informačnými technológiami, zavedením pandemických opatrení sa radikálnym rezom zaviedlo dištančné vyučovanie takpovediac okamžite. To, čo bolo neprierodné roky, sa zrazu stalo žiadaným, ba dokonca jediným možným riešením danej situácie. Pre väčšinu pedagógov to bola úplne nová situácia. Neočakávaná a zvláštna situácia, ktorá vyžadovala okamžité riešenie. Táto situácia vzbudila záujem vedcov, pretože sa otvoril priestor na obrovský experiment, ktorý doteraz nemal obdoby. Nakoľko pandémia zasiahla celý svet a vo

---

¹ Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra aplikovanej informatiky, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, peter.schmidt@euba.

² Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra aplikovanej informatiky, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, igor.banduric@euba.

Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra aplikovanej informatiky, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, veronika.horniakova@euba.sk.

všetkých vyspelejších štátoch sa zaviedlo dištančné vyučovanie, do experimentu sa zapojilo nevídané množstvo účastníkov, žiakov aj vyučujúcich, nezávisle od stupňa školy, od politického zriadenia, geopolitických špecifik a pod.

2 Pojem učenia

Definícií učenia je toľko, koľko je autorov, ktorý o tejto téme písali. Keby sme zosumarizovali časti definícií, v ktorých sa väčšina zhoduje, tak by sme mohli napísať, že „Učenie predstavuje určitú modifikáciu psychiky v dôsledku vonkajších faktorov, pričom nejde len o získavanie znalostí, zručností, spôsobilostí, ale v širšom kontexte ide o rozvoj a vývin osobnosti“. Túto činnosť z formálneho hľadiska vykonáva škola a z neformálneho hľadiska rodina a sociálne prostredie, v ktorom osoba žije.

V rámci vysokoškolského vzdelávania je tento proces doplnený skutočnosťou, že hoci rámec a znalosti evidentne poskytujú vysoké školy a učitelia, nezanedbateľná je potreba efektívneho vzdelávania študentov formou samoštúdia. Rozsah samoštúdia je asi najmarkantnejší rozdiel medzi vysokoškolským a stredoškolským spôsobom vzdelávania.

Báthory (Báthory, 2000) definuje pojem učenia oveľa širšie, podľa neho „efektívne učenie sa vyznačuje predovšetkým tým, že je vytvárané ako celkový efekt všetkých činností, psychických procesov, pričom nielen pozornosť a pamäť sú veľmi dôležité. Tieto procesy zahŕňujú nielen klasickú pozornosť a memorovanie, ale aj zložky vnímania, predstavivosti, myslenia, emócií, vôle a činností. Tento postoj podporuje to aj behavioristická koncepcia učenia, ktorá všetko odvodzuje od interakcie podnetu a reakcie. Podľa Toatesa (Toates, 2009), je učenie závislé od kvality upevňovania, fixovania poznatkov. Čím je silnejšie utvrdzovanie poznatkov tým je efektivita učenia vyššia. Predstavitelia kognitívizmu interpretujú učenie ako modelovanie a konštruktivisti ho interpretujú ako tvorivý proces (Falus, 2013). V dnešnej dobe však vidíme, že podnety, ktoré študenti vysokých škôl prijímajú, vo veľkej miere prichádzajú od spolužiakov, rovesníkov. Dôsledkom čoho je aj presadenie sa konektívizmu, ako novej formy konštruktívizmu. Podstata konektívizmu je budovanie znalostí v spolupráci s ostatnými členmi komunity. Siemens (Siemens, 2005) rozlišuje dve oblasti konektívizmu: interpersonálnu úroveň, ktorá skúma sieť tvorenú jednotlivcami danej komunity a znalostnú sieť formovanú vo vnútri jednotlivca. Znalostná sieť vo vnútri jednotlivca je vlastne vnímanie poznatkov v súvislostiach.

V tradičnom vysokoškolskom vzdelávaní je zdrojom vedomostí predovšetkým učiteľ, ktorý formou prezenčného vzdelávania prenáša informácie smerom k študentom a študenti si osvojujú učivo ako pasívni príjemcovia. Tento proces sa dopĺňa prácou, ktorú študenti realizujú samoštúdiom, pri cvičeniach jednotlivo, alebo vo dvojiciach prípadne v skupinách.

Naproti tomu dnešní vysokoškoláci sa vyznačujú intenzívnym využívaním internetu, ako na vzájomnú komunikáciu, tak aj na zábavu. V anglosaských krajinách sa dnešná generácia charakterizuje ako netgenerácia, a často sa nazývajú digitálnymi domorodcami, ktorých myslenie a vnímanie učenia, sa výrazne líši od predchádzajúcich generácií. Túto zmenu vnímania za posledných 10 rokov badať aj u nás. Nemecký profesor Rolf Schulmeister naopak tvrdí, že by bolo vhodnejšie nazvať túto generáciu generáciou médií, pretože príležitosti, ktoré poskytuje internet, slúžia len na komunikáciu a zábavu, čiže činnosti, ktoré sú pre nich najdôležitejšie, a vôbec nie na učenie. To znamená, že nie je pochýb o tom, že majú rôzne spôsoby myslenia a učebné návyky, používajú internet a ďalšie riešenia (e-mail, chat, stránky sociálnych sietí) iba ako médium (Schulmeister, 2009).

3 Učenie a výučba v online prostredí

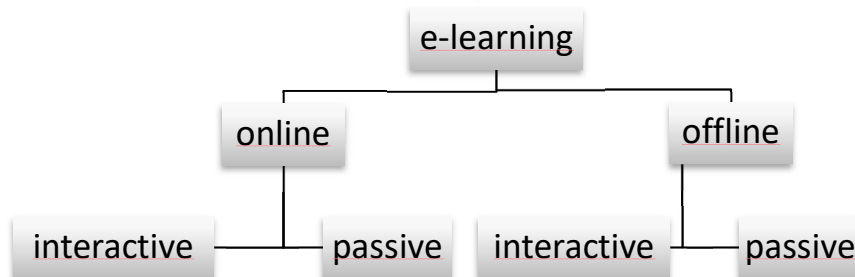
Počet online kurzov a programov sa za posledné dve desaťročia výrazne zvýšil. Súčasne sa samozrejme zvýšil aj počet študentov, ktorí navštívili online kurz aspoň raz. Výrazne tomuto trendu napomohla aktivita popredných svetových univerzít, ktoré začali presadzovať MOOC (Massive Open Online Course), kde sa vo veľkej miere využívali princípy konektivismu. Vzhľadom na zvýšený dopyt po online vzdelávaní a záujem vysokého školstva o diverzifikáciu vzdelávacích aktivít sa očakáva, že tento rozvoj bude v budúcnosti pokračovať.

Táto forma vzdelávania sa nezameriava len na online kontext, ale zahŕňa aj počítačové vzdelávacie platformy a metódy zdieľania vzdelávacích materiálov, ako aj širokú škálu foriem ako sú multimediálne vzdelávacie materiály, simulácie, hry a ich aplikácia dokonca aj na mobilných platformách (Schmidt, 2015).

Informačno-komunikačné technológie⁴ úplne pretransformovali očakávania študentov. Heuer a King poukazujú na to, že hoci je informačno-komunikačnými technológiami podporované vzdelávanie v mnohých ohľadoch podobné klasickému vzdelávaniu, napriek tomu má svoje vlastné špecifické vlastnosti. Najväčším rozdielom je asi všadeprítomnosť, čiže je k dispozícii kdekoľvek a kedykoľvek (Heuer & King, 2003).

Kým pred dvomi rokmi ešte vo frekvencii používania viedol jednoznačne pojem e-learning, za posledný rok sa to rapídne zmenilo a najfrekvencijovanejším sa stal pojem „online“. O online vzdelávaní sa často hovorí ako o alternatívnej technológii elektronického vzdelávania. V skutočnosti informačno-komunikačnými technológiami podporované vzdelávanie môžeme rozdeliť na režimy on-line a off-line (Obr. 1.). Obr. 1 ukazuje, že v dištančnom vzdelávaní existuje iba jeden spôsob, akým môžu študenti a ich učitelia medzi sebou komunikovať v reálnom čase, a to on-line - interaktívny režim. Používaním iných prístupov študenti nekomunikujú so svojimi učiteľmi v reálnom čase.

Obr. 1: Režimy e-learningu

Zdroj: Schmidt & Jurík (2016).

Pri MOOC sa vyslovne komunita vytvorená z účastníkov kurzu, vychádzajúc z princípu konektivismu, orientujú len jeden na druhého a podstatná časť vzdelávania prebieha hľadáním riešenia vo vnútri kurzu. Lektor v úlohe facilitátora vstupuje do diania keď sa skupina zasekla alebo sa vybrala v riešení zlým smerom. Určite je to zaujímavý spôsob zážitkového učenia, ale pravdepodobne to neprineslo ten efekt ako si to navrhovatelia MOOC kurzov predstavovali, nakoľko v priemere kurzy úspešne dokončia len 9% až 15% účastníkov. Našťastie MOOC sú len akýmsi doplnkom pre tých, ktorí si chcú skúsiť, či by zvládali vysokoškolské štúdium bez toho, aby sa museli na niektorú univerzitu prihlásiť.

⁴ IKT - Informačno-komunikačné technológie

E-learningové kurzy sa realizovali aj pred vypuknutím pandémie Covid 19. Niektoré boli on-line a iné off-line. Z hľadiska prípravy kurzu musíme prejsť cez päť hlavných procesov: plánovanie obsahu kurzu, vývoj kurzu, implementácia, hodnotenie a kontrola (Musk, 2020). Aj keď sa v našej terminológii miesto anglosaského pojmu course používa pojem predmet a semestre zimný a letný, z hľadiska metodického veľké rozdiely nemáme. Letný semester akademického roka 2019/2020 sa začal normálnym prezenčným vzdelávaním, takže prebiehala implementácia obsahu vo vzdelávacom procese. Zavedením epidemických opatrení sa prešlo na dištančnú formu vzdelávania, pričom vyučujúci sa mohli rozhodnúť či využijú možnosti off-line režimu alebo prejdú na on-line režim. Takýto prechod pre nepripravených vyučujúcich je veľmi náročný a stresujúci, najmä keď v značnej miere využívali staršie učebné pomôcky a vyhýbali sa elektronickým „pomocníkom“. Vyučujúci, ktorí už dlhšiu dobu poskytovali podporu študentom buď pomocou niektorého LMS, alebo iným spôsobom využívali elektronické vymoženosti dnešnej doby, dokázali realizovať prechod na on-line vzdelávanie veľmi rýchlo. Na našej katedre sa behom jedného týždňa preorientovalo na online výučbu viac ako polovica vyučujúcich.

Potreby študentov a používanie online nástrojov sú rozmanité. Medzi najobľúbenejšie webové multimediálne nástroje pre textový obsah patria blogy, Wikipedia, Twitter; pre zvukové materiály, podcasty, Skype; pre video obsah, TikTok a Youtube. Vynára sa otázka, ktoré z nich sa používajú aj na vzdelávacie účely a ktoré sú vhodné na realizáciu vzdelávacieho procesu. Na podporu dištančného vzdelávania existujú štyri zásady:

1. je potrebné zabezpečiť, aby študenti mali prístup ku zdroju informácií, napr. Moodle,
2. je potrebné zabezpečiť aby sa študenti vedeli prihlásiť k online výučbe, čo si vyžaduje rýchlu sieť a také technické zariadenie, ktoré dokáže prenášať obojsmerne obraz aj zvuk,
3. vytváranie rozmanitého vzdelávacieho prostredia, čiže učiteľ by nemal zostať len pri spúšťaní a komentovaní prezentácie, ale je potrebné vyučovanie spestriť buď videom alebo inou ukážkou. Využívanie whiteboard ako súčasť väčšiny nástrojov na online komunikáciu sa dá do vzdelávacieho procesu vniesť aspekt dynamiky, ktorý je v určitých predmetoch nevyhnutný
4. nezabúdať na personalizovanú spätnú väzbu a hodnotenie, nakoľko pri väčšom počte študentov nemôžu mať zapnuté kamery všetci.

Aj keď sú tieto zásady dodržané, pre študentov môže byť ťažšie porozumieť obsahu, pretože rozdiely medzi prezenčným a dištančným vzdelávaním sa líšia od typu vzdelávacieho obsahu. V prípade e-learningu sa študent dostáva do situácie, kde jeho predchádzajúce znalosti, schopnosti, spôsobilosti, ako aj schopnosti učiteľa, jednoznačne a významne ovplyvňujú úspešnosť osvojovania si vedomostí počas dištančného vzdelávania. V rámci dištančného vzdelávania sú študenti nezávislejší a zodpovednejší za svoje vlastné vzdelávacie procesy, nakoľko priamy „dohľad“ vyučujúceho je len v prípade on-line interaktívneho režimu. Vo všetkých ostatných formách je zodpovednosť na pleciah študenta. Nesmieme pritom zabúdať ani na študentov, ktorých moderné technológie nefascinujú, sú konzervatívnejšie a dištančné vyučovanie im nevyhovuje, lebo potrebujú dostávať neustále spätnú väzbu že idú správnym smerom. U týchto študentov je on-line interaktívny režim nevyhnutný, lebo v opačnom prípade rapídne klesá ich výkonnosť a strácajú záujem o učenie (Jurík, 2021).

4 Covidová situácia v Európe

EUA (European University Association) na rýchlo sa šíriacu epidémiu zareagovala promptne. Takmer okamžite, už v marci 2020, oznámil prieskum svojho druhu medzi členskými univerzitami. Online dotazník bolo možné vyplniť od 6. apríla do 19. júna. Odpovede odoslalo 214 z viac ako 800 členov, následne boli v septembri zverejnené prvé

výsledky. V zásade teda poskytujú obraz o tom, čo sa stalo v letnom semestri akademického roka 2019/2020. Štúdia sa realizovala ako súčasť projektu Európskej komisie DIGI-HE (EUA, 2020). Trojročný program, ktorý sa začal v roku 2020, je zameraný na podporu rozvoja digitálnych stratégií pre vysoké školy spracovaním informácií zhromaždených z jednotlivých inštitúcií. Drvivá väčšina univerzít, 95%, zatvorila svoje vysokoškolské priestory (4% iba niektoré fakulty) a prešla na dištančné vzdelávanie, na niektorú formu e-learningu. Tento krok bol stelesnený v širokej škále riešení, v ktorých zohrala úlohu veľkosť, akademická orientácia a profesionálna oblasť vzdelávania. V rámci každej inštitúcie sa fakulty a ústavy mohli uberať rôznymi cestami. Dištančné vzdelávanie a používanie on-line foriem je samozrejme už veľmi rozšírené, ale nikto nečakal náhly núdzový stav, rýchly a takmer úplný prechod. Toto možno vnímať ako historickú príležitosť urobiť zásadný krok modernizácie. Aj keď učители a študenti v zásade reagovali na tento rýchly obrat pozitívne a uvítali ho, niektoré z jeho negatívnych účinkov sa už začali prejavovať. Najzávažnejším problémom, ktorý sa v súvislosti s plným dištančným vyučovaním objavil bola strata priamych sociálnych interakcií. Bolo to prekvapujúce nakoľko mladí ľudia medzi sebou častejšie komunikujú cez sociálne médiá ako priamo. Napriek tomu silné pandemické opatrenia a ich obmedzujúci charakter viedol ku strate osobných sociálnych väzieb a nárastu rôznych psychologických problémov.

Prognózy inštitúcií na akademický rok 2020/2021 predpovedali, že univerzity budú môcť realizovať prezenčnú výučbu zhruba pre tretinu všetkých študentov. Hľadali sa rôzne stratégie, aby našli optimálnu rovnováhu medzi rôznymi formami vzdelávania. Teraz už vieme, že to nebola triviálna úloha a optimálne riešenie pravdepodobne nenašla žiadna univerzita alebo vysoká škola.

Prvými obeťami pandémie sa stali medzinárodné programy mobility ako Erasmus+ a samozrejme medzinárodné vedecké konferencie, ktoré sa nezrealizovali alebo sa zrealizovali ako web-konferencie. Zatváranie hraníc, cestovné obmedzenia sú priamou prekážkou a mobilitu obmedzujú aj rôzne administratívne pravidlá. Druhou veľkou obeťou bol medzinárodný výskum, ktorý kvôli rôznym finančným a technickým obmedzeniam značne utrpel. Výnimkou tvoria tie oblasti výskumu, ktoré mali priamy súvis s riešením koronakrízy, ako napríklad farmaceutický výskum, výskum liečebných postupov, zdravotná starostlivosť či krízový manažment. V očiach spoločnosti sa prestíž týchto výskumných aktivít výrazne zvýšil a ich priama užitočnosť sa stala hmatateľnou, pretože sa od nich očakáva, že nájdu lieky potrebné na boj proti pandémie a poskytnú znalosti potrebné na efektívne zvládnutie danej situácie. V tomto procese sa oceňuje medzinárodná a medzi-inštitucionálna spolupráca a interdisciplinárny prístup. ((EUA, 2020)

5 Záver

Tak ako je premenlivý koronavírus, tak je aj premenlivá situácia, ktorej školstvo musí čeliť. Vysoké školstvo má na rozdiel od základného alebo stredného o problém menej, ktoré vyplýva z veku študentov, čiže nemusíme riešiť situáciu, kto dohliadne na študenta, keď sa bude učiť z domu. Všetky ostatné problémy zdieľame s kolegami z ostatných stupňov škôl. Má táto situácia univerzálne riešenie? Treba vôbec riešenie hľadať? To sú otázky, ktoré sa pravidelne opakujú naprieč celou spoločnosťou. To, či riešenie treba hľadať, sa nemusíme ani pýtať, lebo už z histórie vieme, že rôzne pandémie decimovali ľudstvo s menšími či väčšími prestávkami neustále. Je preto dobré byť pripravený na situáciu ktorú tu už rok a pol máme. Sme presvedčení, že univerzálne riešenie v oblasti vysokého školstva asi nenájdeme, ale môžu sa nájsť riešenia, prijateľné pre jednotlivé univerzity a vysoké školy. Každá univerzita či vysoká škola v závislosti od svojho profilu a špecializácie má iné požiadavky na nutnosť prezenčnej formy výučby. Kým informatici väčšinu predmetov dokážu zrealizovať on-line, tak napríklad

pre budúcich lekárov je prezenčná forma kľúčová. Pomer nutnej prezenčnej výučby a on-line výučby sa samozrejme mení v závislosti od študijného programu.

V poslednom období sa stále viac uvažuje o tzv. hybridnej výučbe, kde by určité aktivity prebiehali on-line a ostatné prezenčne. Prednášky určené pre celý ročník pritiahnu vyše sto študentov do veľkej prednáškovej miestnosti, kde sa z kapacitných dôvodov nedajú dodržať rozostupy, čiže pre šírenie patogénov sa tvoria optimálne podmienky. Keby sa prednášky realizovali on-line formou, spomenutému problému by sme sa vyhli. Dôležité je dodržať predpis, že krúžok nemôže mať jeden deň aj prednášky aj cvičenia. Tak napríklad prednášky pre jednotlivé krúžky by boli v iné dni ako cvičenia, aby sa nestalo že po prezenčnom cvičení nasleduje online prednáška a študenti si nemajú ani kde sadnúť, a hlavne, aby sa nezačali zoskupovať do veľkých skupín, čomu sa chceme vyhnúť. Takéto riešenie má svoje opodstatnenie, avšak si vyžaduje dôsledné plánovanie výučby. Od kolegov z ostatných európskych, ale aj ázijských univerzít vieme, že tento problém je v súčasnosti problémom číslo 1 a jeho úspešné zvládnutie môže mať na kvalitu vzdelávacieho procesu veľký vplyv. Sme presvedčení, že na našej univerzite je hybridné vyučovanie realizovateľné.

Literatúra

- [1] Báthory, Z. (2000). *Tanulók, ISKOLÁK, Különbségek*. OKKER Oktatási Iroda.
- [2] EUA. (2020, November). *Digi-he a strategic reflection tool on digitalisation at European Higher Education Institutions*. EUA. Retrieved October 10, 2021, from <https://eua.eu/101-projects/772-digi-he>.
- [3] EUA. (2020, September). *BRIEFING European higher education in the Covid-19 crisis*. Brussels; European University Association asbl.
- [4] Falus, I. (2013). *Didaktika: Elméleti Alapok a Tanítás tanuláshoz*. Nemzedékek Tudása.
- [5] Heuer, B. P., & King, K. P. (2003, November 30). Leading the band: The role of the instructor in online learning for educators. *Journal of Interactive Online Learning*. Retrieved October 13, 2021, from <https://eric.ed.gov/?id=EJ1066651>.
- [6] Jurík, P. (2021). Tradičná výučba versus diaľková on-line výučba pri štúdiu informatiky na vysokej škole. *Ekonomika a Informatika*, 19(1), 55–65.
- [7] Schmidt, P., & Jurík, P. (2016). *Use of e-learning in higher education - researchgate.net*. Retrieved October 9, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/348393341_USE_OF_E-LEARNING_IN_HIGHER_EDUCATION.
- [8] Schmidt, P. (2015). In Medzinárodná vedecká konferencia. Inovačný proces v e-learningu: recenzovaný zborník príspevkov z 9. medzinárodnej vedeckej konferencie (pp. 1–7). Bratislava, Slovakia; Ekonóm.
- [9] Schulmeister, R. (2009, December). *Gibt es eine »Net Generation«?* Hamburg; Universität Hamburg Zentrum für Hochschul- und Weiterbildung.
- [10] Siemens, G. (2005, January). *Connectivism: a learning theory for the Digital age*. Jan05_01. Retrieved October 13, 2021, from http://www.itdl.org/Journal/Jan_05/article01.htm.
- [11] Musk, R. (2020). *How to create an online course: the beginner's guide to grow a profitable online learning business: Learn how to make money by teaching and selling your online class*. s. n.
- [12] Toates, F. (2009). *Burrhus F. Skinner: The shaping of behaviour*. Palgrave Macmillan.

EXTERNÍ RECENZENTI

Danica Fajnorová
Katarína Máziková
Jan Pittner
Iveta Stankovičová
Anna Šlosárová

POKYNY PRE AUTOROV

Rozsah:

- vedecké state a diskusie 10 až 15 strán. Základnou požiadavkou je originalita príspevku a komplexnosť jeho spracovania. Prijímame príspevky v slovenskom, českom a anglickom jazyku (uprednostňujú sa príspevky v anglickom jazyku);
- informácie maximálne 2 strany;
- recenzie maximálne 2 strany.

Forma:

Použite textový editor MS WORD, verzia 2 000 a vyššia. Šablóna pre písanie článkov je na webovej stránke:

<https://fhi.euba.sk/veda-a-vyskum/vedecke-casopisy/ekonomika-a-informatika/o-casopise>

a v elektronickom systéme na stránke:

<http://ei.fhi.sk/index.php/EAI>

Príspevky predkladajú autori elektronicke vo formáte .doc/.docx do systému na stránke <http://ei.fhi.sk/index.php/EAI>. Príspevky sú recenzované. Redakčná rada zabezpečí interné a externé posúdenie textu príspevku. Autor príspevku je povinný zapracovať pripomienky z posudkov najneskôr do 2 týždňov od doručenia e-mailov so žiadosťou o vykonanie oponentských posudkov v elektronickom systéme časopisu a zaslať príspevok so zapracovanými pripomienkami vo formáte .doc/.docx prostredníctvom elektronického systému časopisu *Ekonomika a informatika*. Konečné rozhodnutie o publikovaní príspevku urobí redakčná rada časopisu. Autor pred zverejnením príslušného čísla časopisu *Ekonomika a informatika* odsúhlasí formátovanie elektronickej verzie článku. Fakulta hospodárskej informatiky si vyhradzuje právo zverejniť príspevky schválené redakčnou radou v elektronickej forme časopisu *Ekonomika a informatika*.

Autorské honoráre sa neplatia. Predložením príspevku do elektronického systému vedeckého časopisu *Ekonomika a informatika* dáva autor príspevku vydavateľovi právo, aby bezplatne publikoval text príspevku v časopise *Ekonomika a informatika* v elektronickej forme vo formáte .pdf.

EKONOMIKA A INFORMATIKA

Vedecký časopis Fakulty hospodárskej informatiky Ekonomickej univerzity v Bratislave a občianskeho združenia Slovenská spoločnosť pre hospodársku informatiku.

Poslaním vedeckého časopisu je publikovať teoretické a aplikačné poznatky získané v ekonomickom výskume a hospodárskej praxi z oblastí hospodárskej informatiky, účtovníctva a audítorstva, ekonometrie a operačného výskumu, aplikovanej štatistiky a aktuárstva, s akcentom na aktuálne otázky harmonizácie, integrácie a kompatibility s európskou a svetovou metodológiou a praxou.

Uverejňuje vedecké state a diskusie, recenzie a informácie o dizertačných a habilitačných prácach, inauguračných prednáškach a vedeckých podujatiach v slovenskom, českom alebo anglickom jazyku, ktoré sú výsledkom vedeckovýskumnej činnosti autorov, vedeckých aktivít doktorandov, medzinárodnej výskumnej a pedagogickej spolupráce a ich aplikácie v ekonomickej praxi.

ECONOMICS AND INFORMATICS

A scientific journal of the Faculty of Economic Informatics of University of Economics in Bratislava and the Slovak Economic Informatics Association.

Mission of the scientific journal is to publish theoretical and application knowledge acquired in economic research and practice in the areas of economic informatics, accounting and auditing, applied statistics, actuarial science, econometrics and operations research, with emphasis on the current issues of harmonization, integration and compatibility with the European and global methodology and practice.

The journal publishes scientific articles and paper discussions, reviews and information on doctoral and habilitation theses, inauguration lectures and scientific events in Slovak, Czech or English language, which are results of scientific and research activity of authors, scientific activities of doctoral students, international research and educational cooperation and their application in the economic practice.

EKONOMIKA A INFORMATIKA

Vydáva: Fakulta hospodárskej informatiky Ekonomickej univerzity v Bratislave a Slovenská spoločnosť pre hospodársku informatiku

Vychádza: 2x ročne